

САҢГА ОЛОХ

№ 6 (11934) • Олунньу 16 күнэ, 2024 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
нүөмүргэ

Бэлиэ дата

Киһи буолуу сэттэ ситимин
сэттэ олуктара/3

Ахтан-санаан

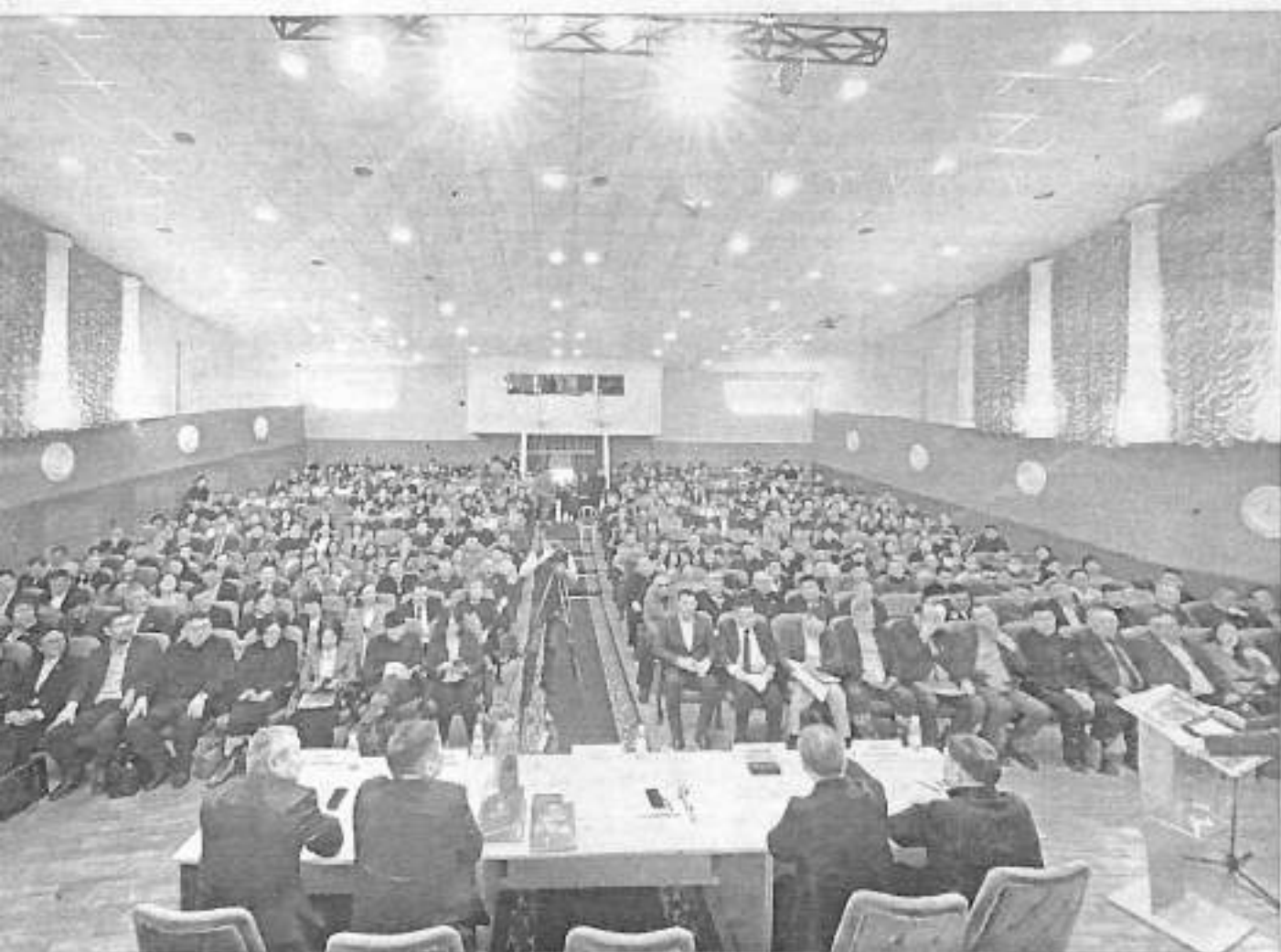
Үйэ аҥаарын кэрингэ —
салайар үлэгэ/6

Сахамедстрах

Онколог-химиотерапевт
быраас субэтэ/7

Чурапчыга — Өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын отчуота

Улууска — бу күннэргэ. СӨ Ситэриилээх былааһын
отчуота олунньу 12-14 күннэригэр бары нэһиликтэри
хабан ыытылынна/4

Чурапчы нэһилиэгэр. // ЕЛЕНА МАКАРИНСКАЯ ТУКРИИТ

Тэттик

СӨ Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин 1-кы солбуйааччы Дьулустан Борисов социальнай эбийиэктэргэ сырытта

Отчуоттуур бөлөҕү салайан илдьэ кэлбит биир
дойдулаахпыт, СӨ Бырабыыталыстыбатын бэ-
рэссэдээтэлин 1-кы солбуйааччы Дьулустан Бо-
рисов Чурапчы нэһилиэгэр тутулла турар соци-
альной эбийиэктэргэ, ол эбэтэр таас балыһа
иккис учаратыгар, Егор Борисов аатынан
архыып-библэтиэкэтигэр уонна Афанасий
Софронов аатынан култуурунай-спортивнай
киингэ сылдьан, үлэ-хамнас хайдах бара тура-
рын көрдө-иһиттэ.

Ол иннинэ үөрэммит спортивной интэ-
ринээт-оскуолатыгар, Чурапчытаагы судаарыс-
тыбаннай физкультурна, спорт институтугар сы-
рытта. Бу үөрэх кыһатын устудьуоннарын кытта
көрсөн, бэйэтин уонна олоххо көрүүлэрин туһу-
нан кэпсээтэ.

Биир дойдулаахпыт “Эр санаа” уордьа- ны, “Сэриигэ ураты көрдөрүүтүн иһин” мэтээли тутта

Арыылаах нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо,
II-с Чечня хампаанньатын кыттыылааҕа Инно-
кентий Барашков Дойду баһылыга Владимир
Путин илии баттааһыннаах Судаарыстыбаннай
наҕараадаларын соторутаабыта инники кирби
толоонугар тутта.

Кини урут Чечня өрөспүүбүлүкэтигэр навод-
чик-операторунан сулууспалаабыта. Анал ба-
йыаннай дьайыы саҕаланарыта, баҕа өттүнэн
дойдунан чизин көмүскүү барбыта. Билигин
38-с биригээдэс пехотинец быһыытынан су-
лууспалаах. Кеша бу уордьаны уонна мэтээли
инники кирбиигэ сылдьан, уот ардах анныгар
хаалбыт икки бойсубуой доҕотторун өрүтүй-
бүтүн иһин инэрдиһэр. Биир дойдулаахпыт
этэнгэ сылдьан, кыайыы көтөллөөх эргиллэри-
гэр баҕарыабыт.

Доруобуйаны чэбдигидэн, сатыы хаамарга анаммыт суоллары тэллилэр

Чурапчы улуугулар доруобуйатын көрүнэр,
маассабай спорду сэнээрэр дьон элбээтэ.
Улууска нэһилиэннээ 58,8% этин-хаанын чэбди-
гирдэр.

Өрөспүүбүлүкэ, чуоллаан Чурапчы нэһи-
лиэгэр араас көпүөнэ дьон хаалыктаах хаа-
мынан утумнаахтык дьарыктанар. Онуоха Чу-
рапчы нэһилиэгин дьаһалтата кинилэри бары
өттүнэн өйүүргэ кыһаллар.

Бу күннэргэ нэһилиэк дьаһалтата, хаамар,
дьарыктанар дьонго анаан хас даҕаны кичи-
куон суол астаран биэрдэ. Ол курдук, олох-
тоохтор Куоҕалы урбунэн, Ырыа Тумус иски-
биэр аннынан мусуойга дизери, “Молодежнай”
ТОС-ка, Дорободоһу алааһыгар итиэннэ “Саҥа
дэриэбинэ” томторунан хаамар, сүүрэр кыах-
таннылар. Хас биридии суол кирири тоҕойу-
гар туһааннаах бэлиэлэр ыйаннылар. Онон Чу-
рапчы нэһилиэгин олохтоохторо мантан саас
чэбдик салгыҥҥа сылдьан, туруктарын тулса-
ралларыгар табыгастаах усулуобуйа тэрилиннэ.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Олунньу
16 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Олунньу
17 күнэ
СУБУОТА

Олунньу
18 күнэ
БАСКЫҤАҤҤА

Олунньу
19 күнэ
БЭНИДИЭҤҤИК

Олунньу
20 күнэ
ОПТУОРОҤҤУК

Олунньу
21 күнэ
СЭРЭДЭ

Олунньу
22 күнэ
ЧЭППИЭР

-32 -45

-31 -46

-33 -42

-35 -45

-36 -46

-34 -44

-33 -44

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Сааскы халаанга бэлэмнэни боппуруостарыгар сүбэ мунньах буолла

Гидрометеорология сулууспаларын кэтэһининэн, өрөспүүбүлүкэ үгүс сиригэр - уотугар эмиэ былырыныгы курдук хаар халыт. Итинэн ситиминэн, Ил Дархан кыра өрүстэргэ эрдэттэн бэлэмнэни үлэтин мытарга уонна былырын уу таһыма үрдэһиниттэн эмсэһэлэбит гидротехнической тутуулары бөдөргөтөргө дыһал биэрда.

Улахан өрүстэргэ харыы тахсан сөптөөх учаастактарга мууһу хараарды уонна эрбээһин үлэтэ ытыллыада. Айсен Николаев гидропостары, быстах кэмгэ дыону олордор пууһунары, иһитиннэрэр систиэмэлэри бэлэм оҥорор сорукары туруорда.

Бастың оҕо тириэньэрдэрэ уонна учууталлара бириэмийэлэниэхтэрэ

Ил Дархан Айсен Николаев физкултуураҕа бастың оҕо тириэньэрдэрэ уонна учууталлара бириэмийэлэниэхтэрэ туталларын туһунан ыйаахха илии баттаата. «Спортивные якуты» үөрөнчөччүлэр спартакиадаларыгар чөмпүйөннэри бэлэмнээбит түмүктэринэн сыналаныахтара.

Бириэмийэ төлөбүр кээмэйэ - 100 000 солк. Билигин бэрээдэк таҕаста. «Спорт Якутия» иһитиннэрбитинэн, үбүлээһин уопсай суумата - 3 100 000 солк.

Бириэмийэни спорт 29 көрүгэр бэлэмнээбит тириэньэрдэр ылаахтара, ол иһигэр баскетбол уонна волейбол (уолаттар, кыргыттар). «ЯСИА» суруйар.

Булт саатыгар көңүл биэри бэрээдэгэ сангардылынна

ЯСИА иһитиннэрэринэн, Арасыйыада булт саатын харайыыга, туттууга, илдьэ сылдыыга, атын омук дыонугар биэрингэ көңүл биэри бэрээдэгэ сангардылынна. Бирикээһи Росгвардия таһаарда.

Билигин бирикээһинэн булт саатыгар көңүл биэрини Росгвардия оҥорор буолла, итинэн урут Элбэх оҥонор кини дырыктанара.

Тустаах сайабылманньаны уонна докумуону тус илдьэн биэрэр эбэтэр «Госуслуги» портал көнүө тиксээр.

Мунутуур болдьох - 20 үлэ күнэ. Бирикээс олунньу 1 күнүттэн олоххо киирда.

Ил Дархан наука күнүгэр СӨ учуонайдарын кытта көрүстэ

Айсен Николаев «Хоту» Научнай-үөрэтэр кини ситиһилэрин бэлэтээтэ уонна аан дойду таһымнаах научнай чинчийилэр түмүктэрин олоххо киллэрини улахан сайдыыны аҕалыахтаах диэтэ.

Бу хайысхаҕа үлэ - Саха сиринээһи научнай уопастыба сүрүн сорука буолар.

«Научнай уопастыба үлэтин көдүүһэ экэниэмикэ салааларыгар уонна социальнай эйгэҕэ технологиялар тургэнник киллэрингэ көсүтүө», - диэтэ Айсен Николаев.

«Хоту» Научнай-үөрэтэр кини резиденнэрэ икки аҥаар сыл иһигэр оҥорон таһаарыыга 125 технологияны киллэрдилэр уонна 290 айымньыга патен ыллылар.

Ил Дархан РФ спордун миниистирэ Олег Матыцины көрүстэ

Ил Дархан Москваҕа РФ спордун миниистирэ Олег Матыцины кытта көрсөн. «Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы 8-с спортивнай оонньууларга бэлэмнэни туһунан кэпсэттэ.

Айсен Николаев Дьокуускайга инфраструктураны тутуу хаамыстын уонна күрэхтэһи буолуон 100 хонук иннинэ өлүөнэ очуостарыгар оонньуу уотун уматыы сирэ - туома ытылларын туһунан иһитиннэрдэ.

Олег Матыцин оонньууларга бэлэмнэни былаан быһытынан баран иһэрин бэлэтээтэ. «Бары эбийиэктэр кэмгэр бэлэм буолалларыгар, тэрээһиннэр логистика уонна куттал суох буолуутун өттүнэн толору хааччыллалларыгар саарбахтааһын суох. Биһиги Дьокуускайга федеральнай тэрийэр кэмнэтэ муһунаах ытыгыны, онно тас дойдулар хамаандааларыгар сыһыаннаах боппуруостары ситиһили ырытар туһунан кэпсэттибит», - диэтэ миниистир.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспата.

Бэтэринээрыйэ сулууспаларын сангатытыы — КЭМ ирдэбилэ

Тэрилтэ түбүгэ. Чурапчытааҕы бэтэринээрыйэ управлениетыгар тийиэн, тэрилтэ салайааччытын Лена Архипованы кытта кэпсэтиим

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Быйыл Саха сирин бэтэринээрыйэ сулууспаларын модернизациялааһын бырагырааматын ылыныы бастакы барыла оҥоһулунна. Онуоха матырыйаалнай-техническэй базаны сангарды сүрүн соруу быһытынан турар.

Бу туһунан СӨ Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Сергей Местников СӨ бэтэринээрыйэ департаменын 2023 сыл түмүгүнэн сэмнээр-мунньаҕар иһитиннэрэн турар.

Сергей Васильевич бэлэтээбитинэн, өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбата эргийиэннээһи бэтэринээрыйэ сулууспаларын сайыннаар уонна кыһалдыах боппуруостары быһаарар былааннаах. Кини этэринэн, билигин сүрүн кыһалга - каадырынан ситэри хааччыллыбат буолуу уонна матырыйаалнай-техническэй база эргэриитэ буолар.

«Билигин бэтэринээрыйэ департамена биһиги өрөспүүбүлүкэбит бэтэринээрыйэ сулууспаларын модернизациялааһын бырагырааматын бэлэмнээн саҕалаата. Онуоха кэлэр биэс сылга 850 мөлүйүүн кэринэ сууманы инвестициялаары былааннаах. Биһиги булгуччу итинник бырагырааманы хайаан да өйүүх тустаахпыт, тоҕо диэтэххэ, бу барыта - бириэмэ ирдэбилэ.

Былырын СӨ Бырабыыталыстыбатын отчуотугар лабораториябытын туруорсубут. Итини таһынан 57 мөл. суумалаах сметабытын СӨ Ил Түмэн бүддьүөтүн тыһымытыгар иккитэ суруйан киллэрэ сылдыбылпыт. Онно хомойуох иһин, өйөмөтөҕө. Быйыл ааҕыллыыга ытан олоробут, эрэһэ кэтэһибит. Улуус киинигэр турар дьизбит-уоппут, лабораториябыт уонна аптекабыт дьизтэ хаарбах туруктааһынан билиннэлэн, кыһалбаттан тахсар сыалтан, эргэ лечебница дьизтигэр көһөрөн үлэлэтэ олоробут. Аптеканы салайар дьизбитигэр 1-кы этээскэ көһөрөн киллэрбиппит, биллэн турар, олус кыараҕас. Уопсай базабыт олус мөлтөх.

Билигин автономнай оҥонунан оттон олоробут, быйыл гааска көһөрү былааннаабыт, ону барытын бэйэбит киллэрбит үпүтүнэн толуйуохтаахпыт.

Быйыл Хоптоҕо нэһилиэгэр бэтэринээрыйэ учаастагын тутаары былааннаабыт. Тутуу матырыйаалларын атылаһан олоробут. Бэйэбит киллэринэр үпүтүнэн тутулуохтаах. Нэһилиэгэргэ үлэһини турар Болюгур, Соловьев, Алаҕар, Хайахсыт, Чакыр, Хатылы, Мугудай, Болтоно, Сылан, Кытаанах бэтэринээрыйэ учаастактара эргэрэн, үгүстэрэ улахан өрөмүөн үлэтин эрэйэллэр.

Муома улууһугар баар салаабыт туспа бэтэринээрыйэ управлениета буолуутун боппуруостара билигин өрөспүүбүлүкэ экэниэмикэҕэ министиэристибэтигэр көрүллэ сылдыар. Онно баар дьизбит-уоппут эмиэ эргэ. Онон матырыйаалнай-техническэй базабыт быстар мөлтөх, лаборатория

оборудованиеларыгар тийиэ эргэрдэ.

Биһиги тэрилтэбитигэр 2023 сылы 121 үлэһиттээх түмүктээтибит, онтон 18 үлэһит Муома улууһугар бааллар. Үлэ миэстэтигэр 10 исписэлиистийибит.

Быйылгы сылтан АГАТУ базатын сайыннарыыга улахан былааннаах үлэ барыахтаах. Онно сана тизхииникэҕэ, оборудованиета үөрэммит үрдүк квалификациялаах исписэлиистэр тахсыахтара. Былырын ДьТХТ-га тийиэ сылдыбылтым, онно устудьуоннар олус үчүгэй усулуобуйаҕа, аныгы оборудованиеларга үөрэнэ сылдьалларын көрөн үөрбүтүм даҕаны, соннуйбутум даҕаны. Ол да иһин устудьуонна тыа сиригэр мөлтөх усулуобуйаҕа үлэһит кэлиэхтэрин баҕарбаттар. Онон модернизация киирэн, сана исписэлиистэри толору хааччыллылаах дьизлэргэ, сана оборудованиета үлэлэтиэхпитин баҕарабыт. Бастакы хардыы быһытынан Хоптоҕоҕо итинник толору хааччыллылаах бэтэринээрыйэ учаастагын дьизтин тутаары былааннаабыт. Быйыл СӨ Бэтэринээрыйэ сулууспа сайдыытын стратегиятыгар олоһуран, «УАЗ-фермер» массыына базатыгар оҥоһуллубут дезинфекциялыыр массыыналар кэлиэхтээхтэр. Олортон бири биһиги управлениетыгар, букулун тутар ыйга кэлиэхтээх, - диэн Чурапчы улууһун бэтэринээрыйэ управлениетын салайааччыта Лена Николаевна Архипова кэпсээтэ.

Үлэ түгэнэ. // АЛТАР КҮӨРҮНҮТЭ

Эбэрдэ!

А а Э э О о Ё ё
П п Я я W w W w
Ц ц I i U u Y y
К к Q q G g J j
Н н L l M m D d N n
Ө ө З з Л л Р р
Б б Ј ј Ј ј M m
Г г I i L l S s H h

Ытыктабыллаах
Саха сири
олохтоохторо!

Саха өрөспүүбүлүкэтин савалтатам ааттатан уонна тус бэйэм өрөспүүбүлүкэ-битигэр ытыыллар Төрөбүт тыл уонна суруйааччы күүнүнэн эбэрдэлиибин!

Аныгы олоххо глобализация уонна урбанизация усулуобуйатыгар төрөбүт тыллары чөл хааллары уонна сайыннары кыһалбата дойду сайдыытын бири сатыы болуурунунан буолар. Бирдин тыл киһи аймах дууһабын нэһилиэстибэтигэр сүткэн кылааты киллэрэр. Арасыйыа Федерациятын Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин омукар икки ардыларыгар сыһыанга сөбүт муннаһар тыл этэригэр: «Биһиги араас омуктаах улахан дойдутаахпыт. Бу араас культуура, үгэс-биһиги өлүгүт, күрөстэнэр кыахпыт», - дьабыта, 2024 сыл - Арасыйыа-да Дьэс күргэн, Саха өрөспүүбүлүкэтигэр - Ого савэ сыла. Онон ололор төрөбүт тылларын интэриэстэрин күүһүрдүүгэ, тылы сайыннарыга улахан болсонто ууруллуора. Бу үлэ дьэс күргэнгэ саапарыахтаах, ого ис кыага ийэ тылын нэһүө төрөбүт сааатынан толору арыллар. Бүгүн ололор интернет ситимиттэн информация ылап-лар. Онон тыллар чөл хаалларыга уонна сайыннарыга биһиги олох тэти-миттэн хаалыа суохтаахпыт.

Күндү өрөспүүбүлүкэ олох-тоолторо!

Бүгүнтү үөрүүлэх күнүгэ өрөспүүбүлүкэбит норуоттарын төрөбүт тылларын уонна суруктарын-бичик-тэрин чөл хаалларга туруулаһар бар дьоммор махтанабын! Киһи Сахабыт сириг хайа баһар мунну-гар төрөбүт тылбыт сайда турдун!

Саха өрөспүүбүлүкэтин
Ил Дархана
Айсен Никольцев.

Киһи буолуу сэттэ ситимин сэттэ олуктара

Бэлиэ дата. Ийэ тыл уонна сурук-бичик күнүнэн саха норуотун суруйааччыта Сэмэн Тумат анаарыылаах ыстатыйатын билсин

Сэмэн ТУМАТ

Өс хоһоонун олохтот бары эйгэтигэр туттабыт. Төһө да онугун иһин, сөбүлээн туттар өспүт хоһоонун олох тардымытын ситими-гар киллэрэн: систимэ-лээн, хайыскалаан, этэргэ дылы, тохолоон көрөрбүт үксүтэр кыаллыбакка сыл-дьар дуу дии саныыр түгэн-нөрдөөхпүн.

Улуу убайбыт Платон Алексе-евич Ойуунускай бири биллэр лауһан үлэтигэр «Саха дьах-тар таһаралаах» диэн улахан күүнээх, дириг санаага тирэли биэрэр бэргэн этинин киллэр-битэ. Нэукаан дьарыктаах-аччылар П.А. Ойуунускай бэйэ-тин кэмнэр сөпкө эппитин салгы дакардымыр чинчийки үлэлэри абыһаа суогу суруй-дулар. Кырдык, саха дьахтар таһаралаах

Саха киһитэ этэр эх «Доҕо-рум баар буолан оруһунун» - дири Дьону миң үгүстүк олох-дьаһах араас эйгэтигэр карсебүн. Итиннэ этэн эрдэх-тэра, «Атас иннигэр атах тостор, доҕор туһугар доҕолон буолу-лар» - диэн. Угүөнү онорторбуг Саха киһитэ барахсан онуоха үгүөнэн хардарарга өрүү бэлэ-мин туһунан өс хоһооно окто-тон. ол үгүөнү олорбуг, оруһу-бүт киһитигэр ити хурдук туһаайан махталык биллэрэн эрдэра.

Саха былыргы сэтхэнэригэр, историческай хабааннаах су-руйууларга: «Хантан хааннаах-хын, кимтэн киникээххин, онолук?» - диэн ыһыттыкы - модэуууну үгүстүк карсебүт. Ыраахтан хэлбит киһи төрдүк-төбөтүк, кимтэн умуордааһын, хантан хааннааһын ытыска уурурдым көпсөх бхарэр үтүө үгэһэ баара.

Өсө бири суол холобуру ылан көрүүбүт: «Уу - чутаһа, уруу - ырааһа ордук» диэн этикии, үксүтэр муһаарыылаах быһыыга-майгыга, хортууһуу диэки илһиклээх өйдөспүт буолар түгэнгэ «Мин туһум - туһуна, эк туһунт - туһуна» дэһэн атырдыах салаатыгы арахсы - тэһсин буоллаагы-на: «Уу - чутаһа, уруу - ырааһа ордук» диэн ыар-ыһар тыл түөс киндэбүттэн төлө көтөк таһара баар ээ, мадаһа...

Мин санаабыр, бу олус улахан эйгэлээх, дириг аһылаах этикии сорох-сорох ардыгар ыһырын маһа кыратан тутта-быт дуу диэн санаага кэлэбин. Ону тух санааһа тирэхэн этэр-бин салгы быһаарыабын.

...

Киһи буолуу сэттэ кар-дийи киһи туһуна өйдөбүл, дьиникэн эттэххэ, норуот-тарга барыларыгар баар. Ол ордук Кайһа норуоттарын бу-

түгүнү холобурдарыгар дьэксэ-тик көстөр. Биһиэхэ, сахалар-га, киһи буолуу сэттэ ситимин чөмчүлөөн көрүү уонна ону ирдэбил быһыытынан туруу-руу баар дуо диэн ыһытты күүрайэн таһар. Баар бөһө буол-лаһа дии. Олор уоскут уһугар илдэ сылдьар өспүт хоһоону-гар, бэргэн этикэлэригэр ба-аллар. Арай ону, сорох арды-гар өй-санаа ирдэбилки бири сомоҕо өйдөбүлүгэр-тиһили-гэр киллэрэ илик быһыылаах-пыт дуу дии саныыбын ээ. Мун савтар ити этэр сэттэ өс хоһоон-нору буолбүт бэргэн этикэлэ-ритин Киһи буолуу сэттэ сити-мин олуктарыгар холбуоха сөп курдук көрөбүн

Киһи буолуу сэттэ сити-мин бастахы олугар: «Уол өгө төрөөтөһүнэ - суор үөрэр» диэн өс хоһоонун киллэрэбин. Бу өс хоһоонун тулхадыйбат туруу санаалаах, эркин хурдук эрэл-лээх, савбылаах, кыайыска-хотугас, үтүө өйдөөх-санаалаах эр киһи үөскээн-төрөөн тыыл-лан-хабыскаан таһыстаһына эрэ, аһа ууһа урдүөхтээки туһунан этэр дии саныыбын. Санаан да көрдөххө, түс-бас эр киһиттэн олох төрдө саадаһар. Ити - киһи буолуу бастахы олуга.

Киһи буолуу сэттэ сити-мин иккис олугар: «Саха дьах-тар таһаралаах» диэн этинин киллэрэбин. Түс-бас эр киһи олохтук-дьаһаһын дьахтар киһи салайар, төрөөн-уһан тэнигэр, аатын-суолун үрдэтэр, кэктибэт кэскиллик, ордолукбат олох-туур. Саха сорох ардыгар этэр ээ: «Саастарын тухары кийини-тэригэр табыллыбыт айыһтар», - диэн. Ого төрөтөр, аһа ууһун тэнигэр үрдүк аналык Дьахтар киһи барахсан эрэ толорор, ити - киһи буолуу иккис олуга.

Киһи буолуу сэттэ ситимин үһүс олугар: «Олодоох ыалтан бал, уот кичитэ үарар» диэн бэргэн өс хоһоонун сөбүлээн аһы туттабын. Ол курдук олох-то-дьаһаха чутас, сылааһынан, илинэн-эйэнэн илгийэр. Кыр-дык, олодоох-уруулаах дьон уоттара-хүөстэрэ сандар-ран-күндөөрөн аһы олододо дии. Олоку төрөтөһүүнэ - хаан саллаһар, тэнигэр - ууһуур кэ-скиллээгин. Ого эрэ урууну - хаан салгы ууһатар диэн суолтаһа ити этин өс хоһооно туһаайылар.

Киһи буолуу сэттэ ситимин төрдүс олугар: «Аспыты - туор-буту аһатар, малдыкка-хо-ноһоҕо аһыһыс өрүү аһаһас мал-дьон буолук» - диэн уруу-га-сыһарыбаһа сака холбоспүт уоллаах хыһы алгыһыт, үчүгэй мал буолуохтара диэн өс сүрэхпиттэн эрэнэбит.

Бу этинбит, дьин киһигэр кийрэн туран эттэххэ - эйэн тэрийнигэ, чугас да, ыраах да дьонго - сэргэһэ, омукар-га даһаны үчүгэйгитинэн көстүп-биллип диэн ыраахха

туһаайылаах. сака омук дьонно буоларгытын көрдөрүп - даһаас-таһа, оччовуна дьон - сэргэ, омук дьонук санаат эһиги диэки ок-туоһа, үгүстүкэн - карэтинэн биллибит омук хан даһаны аһан - охтон бээрбэт диэн өс хоһоонноон эрдэхпит буолуо дии саныыбын. Ити Киһи буолуу сэттэ ситимин төрдүс олуга.

Киһи буолуу сэттэ сити-мин баһис олугар: «Атас ин-нигэр атах тостор, доҕор туһу-гар доҕолон буолулар», - диэн өспүт хоһоонун киллэрэбин. Олох хайа баһар түтэнигэр түһэн биэрбэт доҕордоох буолуу наа-датын итинтэн ордук хайдах этиллиһэй?

«Доҕордуу дьонго - ыраа-хан да чэпчирэ диэн биһирээн ыллыыр муһабыт тыла даһаны ити атарбитин карэһэлиир. Доҕор киһилээх, доҕор омук-таах буолуохтааххыт уонна бу доҕордоһууну хараһын хара-тын курдук харыстыах тус-тааххын, онук доҕордоһуу эрэ эк олоххун - дьаһаххын, омук быһыытынан кэскилгин өрүүһүр диэн өс хоһоонноох. Ити - Киһи буолуу сэттэ сити-мин баһис олуга.

Киһи буолуу сэттэ ситимин алтыс олугар: «Кимтэн кини-нээххин, хантан хааннааххын?», - диэн гүт былыргы өбүтэбит сөнгүдүйүүтүн киллэрэбин. Төһө диэтэххэ, ити этин төрүт өбүгэ туһунан ытык өйдөбүллээх буолуохтааххын диэн санааны этэрэ баар ээ, үчүгэй! Өбүтэбит күн бүтүһүгэ дириг итиннэ биһи-гиттэн хас биридинбиттэн ирдийр уонна ону булгуччу ту-туһар көрдүүр-эрийэр.

Бүтүгүтү сахалар ити ытык өйдөбүлү тэкистэри, төрүтүгүнү олодоһуу - олохтоолууга хаһа-кытаһар даһаны хүүсэ ылыс-тылар, бу хайыскаһа үлэ, түмүү күүһүрдэ, тэкидэ. Төрүтэри киһи айдуур-саныыр, убастыыр, кинилэр үгүлэрин-аһаларын билинэр уонна ону бүтүгүтү олоххо сорулаахтык ыһарар доһуур биһиэхэ, сака норуоту-гар, баарын өсө татүл бигэр-гэттэ, ити - киһи буолуу сэттэ ситимин алтыс олуга.

Киһи буолуу сэттэ сити-мин сэттис олугар: «Уу - чутаһа, уруу - ырааһа ордук» диэн этин баарын киллэрэбин. Бу иинкэ быһаарыытын салгы тэнигэ-бин. Биллэриг курдук, биһиги өбүгэлэригэр итигэр сүөһүлэригэр бири ойбонтон уулаһан олобүт-тэра, хыһаһар хыһыны хас күн аһыг бири омус тардыта маһы көмүлүктэригэр оттоң, дыу-хавхтаһан. түмсүүлээх күүһүнэн туорууллар. «Сүбэ холлостоһун - сүбэ хотор» диэн өйүгэн-санаа-нан салайтараллар.

Киһаһаны тэксэ үлэстии хайа да күн түмсүүлээх буолуу-га аһалара. норуот чэбдик өйө-санаата былыр-былыргыттан бу хайысханан салалыбыт буолан норуот быһыытынан

сорулаһаххыт буолуо дии са-ныыбын. Күннээки олоххо: «Уу чутаһа...» эйэлээх-өйдөһүүлээх буолууну мэхтиэлиир өс хо-һоонноох. «Уруу - ырааһа ордук»... Олоххо эйэлээхтик-ил-лээхтик өйөһөн-убаһан ололор сака дьонно үгүөнү тэнигэрэ, эйэки эһэрдэһэргэ дуулуһуула-рын - ыраах сирдэргэ, омуктар ортолоругар, ололор, үлэллэр, айар - тутар дьоммут кэскил-лээн эрдэхтэра дии, санаан да көрдөххө.

Норуот туһунан өйдөбүлү ыраах ололор дьоммут тэнигэр-лэр, онук сайдылаах омук дьоннобут диэн санааны киллэр-лэр-саваллылар, уһун тус-кудуулар. Кинилэр араас тэрэһиннэригэр - искусство-лаах, уус - уран литература-лаах, биллиги олохтон өй-үгүнэн-санаатынан хаалбатах сака норуота баарын биллэрэ-лэр уонна ону тус байлэригэр доҕордарынан бигэрэһэллэр. Түгүн-савдан омук сирдэригэр тинибит дьоммут сака омут бм-лигги цивилизациянай эйгэһа чутаһтар сүдү соруу толо-роһор. «Уруу - ырааһа ордук» диэн этик хоһооно олус дириг, бу кылгас быһаарыыһар ону толору, тэнигэр агарын ыста-тынэн кэмэйэ кэнүллээбэтэ көстөн турдаһа дии.

Хайа баһарар норуот тэний-дэһинэ, уруута-оҕото ыраатан тэлэһидэһинэ, омуктар орто-лоругар апарытаһа, билли-ни ылаһына эрэ кэскиллэнэр. Ону ыраатан ололор дьоммут тарыһахтээхтэр, саныыбат сар-гылмахтаахтар диэн санааны бу өс хоһоону аһар-саватар дии саныыбын. Ити - киһи буолуу сэттэ ситимин сэттис олуга.

Санаабын түмүктүүр карэ-тэ аһаһына, бу эрдэкистэм-мит Киһи буолуу сэттэ ситимин - сэттэ олугун тохолоһ-туску-лун өйдөбүт уонна ону тикил-лит эрэ норуот бу орто дойду дьоллоох туонатыгар сору-лаах олохтоһор, үгүнэр-савдар кэскиллэрэр. •

Киһитийи сокуоһа, ол туһунан түмүктээх санаа, өй-дөбүл биһиги сахабыт норуо-тугар өйү-санаатын онку-лугар, дьиникэн эттэххэ, былыр-былыргыттан баар. Ону санаһан-өйдөһөн ылаһы, бу киһи буолуу сэттэ сити-мин - сэттэ олугун туһуна са-ныырбын быһтардым. Бу хан быһаарылырым бүтэһиктээх тохолоһуун буолбатаһын өй-дүүбүн. Саһам үтүө санаалаах дьонно, педагоһтар, учуонайдар салгы сайыннаралларыгар аһаһа буу эрэнэбин.

Киһитийи сокуонун сэттэ ситиминэн - сэттэ олугунан сорулаахтык савдэспит саһан биллиги ыһчата үгүөн-сав-дыан, орто туруу дойдуһу түһэ маһан түөлбэлэригэр-үтүө аһа-сүөһа дуораһына аһаһаһан өс сүрэхпиттэн баһарабын. Тускуй

Чурапчыга — Өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын отчуота

Улууска — бу күннэргэ. СӨ Ситэриилээх былааһын отчуота олунньу 12-14 күннэригэр бары нэһиликтэри хабан ытылынна.

АЛАБАРГА

Бастакы бөлөх отчуоту Алабартан саҕалаата. Дахылааты СӨ Экономика министриин 1-кы солбуйааччы Мария Аргунова оҕордо.

Олохтоохтор киинтэн итинни, чуолаан саҕа хочуолунай уонна уотунан хааччыллыны туруорсаллар. Нэһилиэк арҕаа түөлбөтө Толоон линиятыгар холбонон турар, онтон арааран, Алабар бэйэтин линиятыгар холбууру эттилэр.

Маны сэргэ саҕа уһууһу, Чаачыгыга автобус тохтобулу, «Меркурий» бырагырааманан сыллаагы үүт аналиһын сыанатын чэпчэтэллэригэр, тыа хаһаайыстыбатын сайдытыгар эдэр ыччаты тардарга, Анастасия Лыткина үбүлүүгүгэр Бырабыыталыстыба хамыһыатын тэрийэргэ эттилэр.

Отчуоту истибиттэр үлэни сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

МУГУДАЙГА

СӨ Бырабыыталыстыбатыгар мугудайдар уругу-уруккуттан ОДьКХ ГУТ көрүүтүгэр баар хочуолунай саҕардарга туруорсаллар. Баһылык Николай Аммосов хочуолунай тутууга былаанга 2028 сылга кирибитин, ону түргэтэргэ диэн ие хоһоонноох суругу СӨ Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин 1-кы солбуйааччы Дьулустан Борисовка анаан тиздэллэригэр туттарда. Отчуот иннинэ хочуолунай туругун Бырабыыталыстыба отчуоттуур бөлөхүгэр көрдөрдө.

Маны таһынан олохтоохтору, ханна да буоларын курдук, тыа сиригэр эдэр ыччаты олохсугуу кыһалҕата долгутар. Ыччат дьон нэһиликтэн кини сиргэ көһөлөрө баар суол. Маны тохтоторго ханнык суолу тобулуохха сөбүгэр санааларын эттилэр.

Нэһиликэнтэн олус элбэх ыйыты кириэн эппиэттэннэ. Тыа хаһаайыстыбатыгар, доруобуйа харыстабылыгар, биэрэги бөлөргөтүүгэ, хамнаска, саҕа сокуоннар кирииллэригэр, о.д.а.

СӨ Бырабыыталыстыбатын үлэтин сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

Елена Макаринская

БАХСЫГА

Тыа хаһаайыстыбатын уонна ас-үөл бэлитиктэтин министриин солбуйааччы Николай Афанасьев салайар иккис бөлөхө отчуоту Бахсы нэһилиэгиттэн саҕалаата.

Нэһилиэк олохтоохтору байыаннай дьайыы кыттылаахтарын дьизэ хэргэттэригэр көрүллэр көмө, оҕо босубууа көрүлүүтүн, оскуола оҕолорун биер кэллим уонна сүүн судаарыстыбаннай экскэмэнэ-

Хайахсыт нэһилиэгэр (СЭМЭН ЖЕНДРИНСКОЙ ТУҢАРИМҤА)

Соловьев нэһилиэгэр (МАРФА ПЕТРОВА ТУҢАРИМҤА)

рин нэһилиэккэ миэстэтигэр ыйытыны, эдэр ыччаты тыа сиригэр олохсугарга саҕа бырагырааманы оҕоруу о.д.а. болпуруостары туоһуластылар.

Бахсылар сытты кыһалҕалара — Алабар — Бахсы суолун оҕоруу. Маны сэргэ үгүс ыйытык тыа хаһаайыстыбатын салаатын хайысхатыгар кириэ. Ол курдук, ыаннык сүөһүгэ көрүллэр субсидия, сылгы мэччирэнни, уматык сыанатын, үүт харчыта сыл саҕата тоҕо хойутан кэлэрин сурастылар. Ону таһынан доруобуйа харыстабылыгар, үөрэхтэһиннэ кэккэ ыйытылар кириэн хоруйдан-нылар.

Мунууахха уопсайа 43 киһи кытынна, СӨ Бырабыыталыстыбатын үлэтин сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

ТӨЛӨЙГӨ

Төлөйгө отчуоту истэ, 56 киһи кэлэ. Отчуот сүннүүнэн дахылаат кэнниттэн нэһилиэк олохтоохтору араас кыһалҕалаах болпуруостарын биэрдилэр, тус санааларын, этилэрин киллэрдилэр. Ол курдук, агро хайысхалаах оскуолаларга көрүллэр граннар, бырагыраамалар, спорт саала тутулуутун, хочуолунай оҕолун кыамтатын

үрдэтии, Төлөй, Мугудай нэһиликтэригэр гаас ситимэ тардыллытын, элбэх оҕолохторго көрүллэр көмө, саҕа уулуссага иттиги кириитин туһунан о.д.а. туһааннаах ыйытыларын биэрдилэр.

Маниа сүүн кыһалҕалаах болпуруостарынан оскуола кыһалҕалынай өрөмүөнэ, "Чычаас" күөлүн быһытын, дэриэбинэ киирэр муостаны өрөмүөннээһин буолла. Итини тэнэ бул быраабылатыгар уларыты киллэрэргэ этии киллэрдилэр, бөҕү-саҕы тизийи өтөтүн, хомунаалынай өгө төлөбүр мунчаардарын эттилэр.

Отчуоту истэн баран, олохтоохтор өрөспүүбүлүкэ урдүкү салалтатын ааспыт сыллаагы үлэтин сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

Людмила Горохова.

ОДЬУЛУУНҢА

Өрөспүүбүлүкэ тутууга министриин бастакы солбуйааччы Евгений Афанасьев салайааччылаах үһүс бөлөх Одьулуунҥа уонна Хоптовоҕо үлэлээтэ. Одьулуунҥа отчуоту истэ 93 киһи сырытта.

Болугур нэһилиэгэр (СЭМЭН ЖЕНДРИНСКОЙ ТУҢАРИМҤА)

Одьулууннар тыа сиригэр медик идэлээх үлэһиттэр тий-бэттэринэн, каадырынан хааччыллы болпуруоһун көтөхтүлэр. "Хаарбах дьизэттэн көһөрүү" бырагырааматын туһунан ыйыттылар. Итини тэнэ олохтоохтору тас дойдудартан кэлэр дьону кытта үлэлэһин болпуруоһа долгутар. Ону сэргэ кытылы бөлөргөтүүгэ аһаҕастык бырайыактааһын үлэлэрин болпуруоһун туоһуластылар. Тыа хаһаайыстыбатын хайысхатыгар ходоһа дулбатын ыраастааһын, тэрээһиннээх хаһаайыстыбаларга көрсүллэр ороскуоттарга субсидия көрүлүүтүн болпуруостара киирдилэр.

Одьулууннары саамай долгутар болпуруоһунан Бетүгүтэ — Одьулуун суолун оҕоруу буолар. Урох Күөрүгэ саҕа хочуолунай ыйыл 6-е сылларын туруорсаллар да, хамсааһын тахсыбатаһын, онон бу болпуруоһу сүһаллык быһаарарга эттилэр. Нэһилиэк олохтооҕо Павел Константинов РФ ылыныллыбыт тыа хаһаайыстыбатыгар хааччахтааһын сокуоннарын өрөспүүбүлүкэ таһымыгар көрөллөрүгэр этии киллэрдэ. Леонид Собакин Бэрэ ыйытын оҕоруу бырайыагын салгы үлэлэһэн олоххо киллэрэргит

буоллар диэн туруоруста.

Чурапчытаагы аграрнай-технической колледж дириэктэрэ Василий Гуляев эбии 275 үөрэх миэстэтин кэлэр үөрэх дьылыгар көрөллөрүгэр эттэ.

Өрөспүүбүлүкэ Ситэриилээх былааһын ааспыт сыллаагы үлэтин одьулууннар сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

ХОПТОВОҒО

Евгений Афанасьев салайар үһүс отчуоттуур бөлөх күн иккис аһаарыгар Хоптовоҕо үлэлээтэ. Отчуоту 104 киһи иһиттэ. Сүүн дахылаат кэнниттэн ыйытылар уонна этиилэр тэҕинэн киирдилэр. Олохтоохтор бөһүөлэк иһинээги кытылы бөлөргөтүүгэ үлэ ыһыттылар наадатын, спорт саалаа, оскуолаа улахан өрөмүөннээһин үлэтэ эрийдилэрин эттилэр.

Тыа хаһаайыстыбатын Бочуоттаах бэтэрээнэ Семен Сергеев тыа хаһаайыстыбатын салааларыгар үлэһиттэр үлэһиттэргэ пособие көрүлүүтүн, биэнсийэ тахсар сааһы уруккунан хаалларар туһунан Арасыйа таһымыгар туруорсарга этиилэрин киллэрдэ. Урукку сылларга тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлээбит дьон биэнсийэлэрин эбии үлэ-тэргэ туруоруста.

Мэдьэксис учаастагынан олохтоодо Саргылана Ефимова хоччуолунайы санардым, быһыты оҥоруу, суотбай сибээһи киллэрэн боппурдуохун көтөхтө.

Музыкальнай оскуола директорэ Аян Новгородов саха бастакы балерината Аксэнья По-селыская төрөөбүтэ 100 сылыннан нааматынныгы туруорарга өрөспүүбүлүкэттэн үбүлээһини туруоруста. Музыкальнай оскуола билигин хас да абийикэтинэн тарданан үлэти оҥорор. Онон саята оскуоланы туттарарыга этии киллэрдэ.

Кирдэл Пестерев Сыныалаан дыкат эргарбитин, оҥоһуу саҥа абийикэ тутуллара уолдаспытын эттэ. Итин сэрэгэ нэһилиэк олохтоохторо собуруу сытар нэһиликтэр суолларын улахан өрөмүөн үлэтин тэрийэргэ туруорустулар. Хоптоҕолор Бырабыыталыстыба үлэтин-хамнаһын сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

Анна Захарова.

АРЫЫЛААХХА

СӨ Бырабыыталыстыбатын үһүс отчуоттуур бөлөҕө иккис күн Арыылаахха үлэлээтэ. Сүүрүн дахылааты СӨ Тырааныспарга уонна суол хаһаайыстыбатыгар министири солбуйааччы Семен Коркин оҥордо.

Олохтоохтор Судаарыстыбаннай дьэйдэтэ Иван Винокуров төрөөбүт дойдутугар саята оскуоланы туттарарга туруорсаллар. Күн бүгүн бырайыкта балам эрэри, олоххо хаһан киирэрэ биллэбэт. Итин тэҥэ кини хоччуолунайга саҥа олохтору, таһара дьэйдэти өрөмүөнүлээһин, суолу оҥоруу боппурдустарын туруорустулар. Тааска холбонуу бырайыагы, улуус кинигэ дьэри автобус сылдыммытын туһунаа ыйыттылар киирдилэр. Дулганы, талаа астарыга туох үлэ ыйыттылар, үүккэ, уматыкка, сүөһү эби аһылыгар көмө көрүлүүтүн туһунан ыйыттылар. Отчуотка 56 киһи сырытта, үлэни сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

Марфа Петрова.

КЫТААНАХХА

СӨ Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин 1-кы солбуйааччы Дьулустан Борисов сүүрүн дахылааты оҥордо. Нэһиликтээхтэр үгүс боппурдустары хаһаайыстыбатыгар сыһыаннаах буолла эрэри, туһаннаах министириститиэттэн бэрэстэбитал суоһунан, чопчу хоруй ыйбаттылар. Олохтоохтор «Балбаах» сохуонун, ынах сүөһү төбөтүгэр көрдүлэр көмөҥү отчуоттааһын, катах хаһаайыстыбалар дьэ кэргэһиҥа чөлчөтүлээх ипотеканы биэри туһунан ыйыттылар. Сир оҥоруу итинэн отчуотка саларкэ сыаната үрдэбитинэн, туһаннаах көмөлөр көрүлүлэригэр туруорустулар. «Агростарта» куюнурууун ирдэбилэ саҥа сазалааччы фермерга уустугун билиэттэн туран, балаһыанньатын чөлчөтөргө көрдөстүлэр.

Бу нэһиликтэ хоччуолунай өрөмүөнүнэн, олохторун уларытыы, саҥа балыһа тутуута уонна хайыһар маһеһын өрөмүөнүлээһин боппурдустара сытыатык турда.

Итинки тэҥэ гастаһын үлэтин, нэһиликтэр икки ардыларынаа суолу оҥоруу, Намара үрэх быһытын чөлүгэр түһэри кээдатык этилэр. Билигин кини ханнык баһаар хыты сытар нэһиликтэ учуутал тиндэбэтэ, ханнас кырата баллээтэр. Кытаанаах да бу боппурдустура турбата.

Марфа Петрова.

ХАТЫЛЫҔА

Өрөспүүбүлүкэ экономикага министири солбуйааччы Мария Аргунова салайар Бырабыыталыстыба отчуоттуур бөлөҕө иккис күн үһүс нэһиликтэр Хатылыга үлэлээтэ. Муннаагы улуус баһылыга Степан Саргыдаев сүүрүннээтэ. Отчуоту 62 киһи кинтэ. Олохтоохтор таа сиргэр ыччаты олохсугуу, нэһиликтэ ахсааһын эбэтэ, таа хаһаайыстыбатын салгыи сыйдар дьылытын тобулуу, каадырынан хааччылыы, ыччаты анал идэлэргэ үлэтин тула үтүс ыйыттылар биэрдилэр. Итин тэҥэ таа ситимигэр холбонуута бырайыакка киирбэккэ хаалбыт уһаабылларга таа ситимэ холбонорун, суоһун сурастылар.

Хатылылар 2017 сыллаахха хаарбах туруктааһынан билиһиннэбит сынылаан кинини оннугар саҥа абийикэ туттарыы боппурдуохун сый ахсын туруорсаллар эрэри, тоҕо эрэ хамсааһын таһа илих, Онон бырайыагы корректировкалаан, учаратын чуҕаһатан, быһылыгыттан үлэни-хамнаһы сазалааччыга туруорустулар. Бу нэһиликэ улуус кинигэтэ чөлчөтүлээх ситимин, дьон-сэргэ, ыччат олохсугуларга табыгастааһын, үөрэх эйгэтин сайыннарыы төрөстөбүтүн билиэттэн туран, аһыгы таһылаах инновационнай үлэни кини тутулуутун боппурдуохун көтөхтүлэр. Үөрэх эйгэтигэр, чуолгаан убуһууларга нормативнай үлэлээһини бырабыыталыстыба таһымыгар дүүшүлэллэригэр этии киирдэ. Бырабыыталыстыба ааспыт сыллааһы үдэтэ сөптөөбүнэн сыаналаанна.

Анна Захарова.

ЧАКЫРҔА

СӨ Экономика министириин 1-кы солбуйааччы Мария Аргунова салайааччылаах бастакы бөлөх иккис күн Чакырга, Болтоноҕо уонна Хатылыга отчуоттаата.

Эбиккэ дьэри отчуот Чакырга буолла. Чакырдар биллэрин курдук, саҥа оскуола тутуутун туруорсаллар. Оҕо-ыччат нэһиликтэни көһөн бэрэр төрүөтүнэн оскуола суоҕа буоларын ыйдылар.

Мария Аргунова билигин хайдах балаһыанньага үлэни оҥороллорун көрдө-киһиттэ. Оскуола тутуутугар улуус дьаһалатын кытта үлэ бара турарын, ол туһунан олохтоохторго эттэ.

Ыйыттыларга байыаннай дьайыы, таа хаһаайыстыбатын, сайылыктары уотунан хааччылыы, ларом уонна ирбис сыаналарын туһунан киирдилэр.

Үлэни сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

БОЛТОНОҕО

Үрэх уһуур оҥорор түөлбө олохтоохторо оттух мас, чох сыһынаа ыраабыты, дэлээнэ бүтэн эрэри кыһа туран, кинигэ итинигэ холбууларыгар этилэр. Маны тэҥэ суол аспааллааһынын, өрөмүөнүн, хулуурунай-спортивнай хини тутуутун, улуус кинигар военкоматы, олохтоох быһыты туруорустулар.

Биса биһир улахан боппурдуохунан оскуоланы НСОТ-тан босхолоһун турда. Мария Аргунова бу боппурдусту оскуолаа сылдыан, директори кытта көрсөн кэлэстэ.

Ыйыттыларга байыаннай дьайыы, таа хаһаайыстыбатын, доруобуу харыстабылын, социальнай көмө, федеральнай трасаны уоттаһын, о.д.а тустарынан киирэн эллиэттэнкилэр. Үлэни сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

Елена Макарянская.

ХАЙАХСЫККА

Иккис күн СӨ Таа хаһаайыстыбатын министири солбуйааччы Николай Афанасьев салайааччылаах Бырабыыталыстыба үлэтин отчуотуур иккис бөлөх бастаан Хайахсыт нэһиликтэргэ сырытта.

Отчуоту 52 киһи кинтэ. Ийэ тыл күнүнэн сибээстэн, бары сахалыы таһаан-симээнэ кэлбэттэр.

Быһыл сүүрүннээн, таа хаһаайыстыбатыгар сыһыаннаах үгүс ыйытты киирдэ. Итин тэҥэ иһэр уу, дулгалаах сир киирүүтэ итинэн быһыттары оҥорууга улахан кыамталаах погрэчкэ тизхи-ныкэлэриктэн хааччылыы, илписэликтэри дьэниэн хааччылыы, суолу оҥоруу боппурдустара катэвүүтүнэ. Спорт саала тутулуутун туһуластылар. Төрөөбүт тыл икки дьылыгар этиилэр киирдилэр. Нэһиликтэни отчуоту истэн бараан, үлэни-хамнаһы сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

ХАДААРҔА

Хадаарга быһыл отчуоту 61 киһи кинтэ. Олохтоохтор таа сиргэр айымнытын дьэйдэти туттарары туруорсаллар. Ил Түмэн дьокутаатытан Лавел Пинкинтэн бу үлэни аһарыгар көрдөстүлэр. Хадаар, Хайахсыт, Чакыр нэһиликтэри икки ардыларынаа суолу оҥоруу боппурдусту кинигар турда.

Сылгыны итинигэ туһулааһын 989 №-дээх сохуу, уматык сыһытын чөлчөтүк, Уорда учаастагар суотбай сибээс кииринтин, тикир муоста тутуутун туһунан боппурдустар катэвүүлүнүлэр. Сир-уот ситимитигэр, дьыдылар үлэстэһин-нэригэр туһулааһын этиилэр киирдилэр. Муннаах итинигэ бырабыыталыстыба отчуоттуур бөлөҕө оскуоланы, уһулааны, хоччуолунай кэрийэн көрдө.

Хадаардар үлэни-хамнаһы сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

БОЛУТУРҔА

Бырабыыталыстыба отчуоттуур II-с бөлөҕө бүтэһик күн Болутур нэһиликтэргэ сырытта. Отчуоту итэ, 92 киһи сырытта. 40 боппурдусту, 4 этии киирдэ.

Биһир бастакынаа «Ымыы» уһулааны катэвүүтүнэн өрөмүөнүлээһин тэрийи боппурдуохун турда. Оку сэрэгэ олохтоохтор саҥа хоччуолунай тутуутун, улуус кинигтэн тэийичи сытар нэһиликтэ сытар куйкалаах балыһа тутуутун хаһы да сыһыларын туруорсаллар.

Нэһилик олохтоохторо Николай Михайлов даамба тутуутун боппурдуохун көтөхтө, экология туһааннаах суруту бөлөх сазалааччылар Николай Афанасьев таа туттарда.

Түмүккэ атам саастаах дьон доруобууларын түспарыналларыгар санаторийи тутуу, үрдүк кыамталаах дизели туруоруу, бикэргэ бөһөргөтүү, сир кырыһынысатын чопчулааһын, нэһиликтэ хикри суолу өрөспүүбүлүкэ көрүтүгэр аһааһын туһунан этиилэр киирдилэр.

Оскуоланы каадырда-рыан хааччылыы, учууталларга көрүлүлэр хомуналынай төлөбүрдэри үрдэтин, кырдыаастарга кинтиктэ дьэ туутун, турнамы сайыннарыы, арыгы аһытын тохотуу, газтоһуларнай оттуу нэһиликтэ киллэри, Анна өрүһү харыстааһын, өрөмүөнү тэрийи у.д.а туһааннаах ыйыттылар киирдилэр.

Муннаах түмүктүнэн нэһиликтэ СӨ Бырабыыталыстыбатын үлэтин сөптөөбүнэн сыаналаата.

Сэмэн Жандринский.

СОЛОВЬЕВКА

Үһүс күн СӨ Тутууга министири бастакы солбуйааччы Евгений Афанасьев салайааччылаах үһүс бөлөх сарсарда Мырылаа үлэлээтэ.

Соловьев нэһиликтэ олохтоохторо сүөһү, сылгы ахсаанын элбэтэргэ ханнык көс киллээх бырагыраамалар баалларын, сылгы төбөтүгэр бариллэр көмө туһунан туһуластылар.

Этиктэргэ саҥа арыы сыаһын туруорустулар. «Август» карьер үлэти сөргүтүтүтэ нээдэти этилэр. Мырылаан атын нэһиликтэргэ быһылы аһар суолу өрөспүүбүлүкэ таһынаах оҥорорго туруорустулар. Каабыт ыаллары кинтэн итини ситимигэр холбоһун, баһаарынай депо аһылытын, суотбай сибээһи күүһүрдүү боппурдуохун көтөхтүлэр. Ыраак сытар нэһиликтэ суол-иис ырааһынан, күнүк куйкалаах саҥа амбулатория, спорт саала тутуутун туруорустулар.

СӨ ситэриктээх былааһын 2023 сыллаах үлэти сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

Марфа Петрова.

СЫЛАНҔА

1977 сыллаах тутуу дьыды 64 китиллээччи сылдыар. Уһулаан ирдэбилгэ хаһан да эппиэт-тээбэт. Олохтоохтор уһулаан тутуута түргэтиригэр баараллар. Маны таһынан оскуола саҥа интэриктэ дьэйдэти туруорсаллар. Интэриктэ сибээһинсэһэ Лена Сивцева этэринэн, урут 40 оҕоо тиккэ оҥорор эбит буоллаһына, күн бүтүн 13 эрэ оҕо оҥорор. Кини Сылган оскуолата төрт учаастагы хаһары билиэттэ.

Хаһа да нэһиликтэ буола-

рын курдук, ыччаты таа сиригэр олохсугуу боппурдуохун эмиэ турда. Ханнык кырата, таа хаһаайыстыбатынан дьырыкталар ыччат олохсугуларга анал бырагыраама суоҕа төрүөт буолаарык этилэр.

Олохтоохтор таа киирэрктэн үлэлэри биллэрдилэр. Чарах түөлбэни эмиэ холбууларыгар көрдөстүлэр.

Таа хаһаайыстыбатыгар, доруобуй харыстабылыгар, спорка сыһыаннаах ыйыттылар киирэн эллиэттэнкилэр.

Нэһиликтэ бырабыыталыстыба үлэти сөптөөбүнэн сыаналаата.

Елена Макарянская.

ЧУРАПЧЫ НЭҢИЛИКТЭР

Олунньу 12-14 күннэригэр Чурапчыга СӨ Ситэриктээх былааһын 2023 сыллаахы үлэти отчуотта 3 бөлөхүнэн бары нэһиликтэри хаһан ыйытылаан. Түмүктүүр муннаах Чурапчы нэһиликтэ буолла. Сүүрүн дахылааты СӨ Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин бастакы солбуйааччы Дьулустан Борисов оҥордо.

Бу нэһиликтэ олохтоохтор сүөһү, сылгы ахсааны, уут туттарыы кээмэй аһыгы туһулаан, таа хаһаайыстыбатыгар үбүлээһин үрдэтэр, бас билии көрүтүк уларытан биэрэр төрөстөбүтүн этилэр. «Балбаах», «Сылгыны кини быраабылааһын» сохуунара билиги оҥорор усулуобуйабытыгар собо суоһунан, Ил Түмэн дьокутаатыта үлэлээлэригэр көрдөстүлэр. Маны тэҥэ колханы өртөөһүн боппурдуохун көтөхтүлэр. Саҥа сазалааччы фермердэргэ туһанылыбат сирдэри биэри нээдэлааһын этилэр. Бэтэриктэригэр саҥа лаборатория тутуутун туруорустулар.

Чурапчытаагы колледж Ньидьилигэ туһулаах өрөмүөнү күүһүрдүүтү уонна 100 мнэстэлээх устудьуон-нор оҥорор уопсайдарын тутуута үбүлээһини көрүлүтүгэр көрдөстүлэр. Чурапчы орто оскуолалар эби тутууту туруорустулар.

Оҕо бибилэтиктэтигэр улахан өрөмүөн үлэти ыйыттыларыгар баараллар. Маны тэҥэ Чурапчытаагы кини балыһа терапия уонна оҕо сазалаарыгар улахан өрөмүөн үлэти кээдэти этилэр.

Улуусталар Хоту көһүрдүүүтү күүһүрдүүтү сазалаатын быһааныгар киирбитин этэн туран, учаратын кини дьэки сыһарыгарга туруорустулар. Политическай дьэйдэти Иван Винокуров чулуу атын өрөспүүбүлүкэ үлэтигэр, историческай суолтаах таһара дьыдыгэр чөлүгэр түһэргэ туруорустулар.

Олохтоохтор доруобуу харыстабылын эйгэтигэр, каарбак туруктаах дьэйдэти көһүтү, бэлэуустроуство, Чурапчы быһытын бөлөһүтү боппурдустарыгар сыһыаннаах ыйытылар киирэн эллиэттэнкилэр. Бөх төлөбүрүлү хонтуруолга ыларга, онно анал собуот тутуутун, таа дойдуттан кини дьыдыгэр хытаан хонтуруоллааһыны туруорустулар.

Түмүктээ СӨ Ситэриктээх былааһын отчуотун сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

Марфа Петрова.

Үйэ ангаарын кэрингэ-салайар үлэбэ

Ахтан-санаан. Улууспут салалтатыгар 49 сыл устата салайар үлэбэ үлэлээбит Алексей Шадрин төрөөбүтэ 98 сыла туолла.

Иван ПОНОМАРЕВ

Ааспыт үйэ 50-с сылларыттан улууспут салалтатыгар 49 сыл устата араас салайар үлэлэргэ олус таһаарылаахтык үлэлээбит СӨ тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, "Слава" уордун кавалера, СӨ Бэрэсидьиэнин "Барсарыы" пуонда лауреата, Чурапчы улуунун уонна СӨ Бочуоттаах гражданина Алексей Алексеевич Шадрин быйыл олунньу 13 күнүгэр төрөөбүтэ 98 сыла туолла.

Кини 1929с. уруккута Аччабар, билингинэн Сылан нэһилиэгин Дьабыла диэн алааска төрөөбүт. Бу Дьаарыллаттан хоту сытар улахан алаас тула Саадырыннар аймак түөлбөлөөн олохтооттар. Сайылыктара онтон тус арбаа 6-7 биэрэстэлээх Лапкыны диэн эмиэ кизик нэлээн алаас.

Алексей аҕата Олөксөй сааһын тухары сылгыһыттан үлэлээбит туруу үлэһит киһи эбит. Кини Үлэ дьоруойа буолуовун, биһир убаһалаах биэтэ онкучаахха түһэн өлөн, буолбатах. Ийэтэ Аона Сылан Дьаарыллаттан төрүттээх. Кинилэр 4 оҕоломмуттар. Улахан кыыстара Марфа Алексеевна сааһын тухары учууталлаабыта. Кэлин норуот маастара буолбута, истэннээн этэ. Бүөккэ диэн уоллара эрдэ олохтон туоралабыт. Кыра уол Семен тутууга идэлээх. Өр сыл Чурапчыга, кэлин Мэҥэ-Тутууга прорабынан үлэлээбитэ.

Алексей кыра кылаастарга Дьаарыллаттан Түөһү Хомуस्ताаҕар сатыы сылдьан үөрэммитэ.

1944с. Чурапчы 7 кылаастаах оскуолатын бүтэрбитэ. Салгыы 1950с. Чурапчы педучилищетын бүтэрэн, 3 сыл Усуйаана начаалынай оскуолатыгар учууталлыыр, сөбүдүсэйдир. Онтон дойдутугар кэлэн, Дирингэ оҕо дьэтигэр интээччинэн, партиянай тэрилтэ сэкиретэринэн үлэлиир. Ол сылдьан, 1957с. СГУ историяга факультетын кэтэхтэн үөрөнөн бүтэрэр. Онуоха 28 саастаах эдэр киһини партия райкомун 1-кы сэкиретээрэ С.Н. Ноговицын ынгыран ылан, оройуоннаабы култуура уонна кинофикация отделын сэбиэдиссэйинэн аныыр. Итинтэн ыла, Алексей Алексеевич наар салайар үлэбэ үйэ ангаарыттан ордук бэрт таһаарылаахтык, үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Ити курдук, 4 сыл култуура отделыгар үлэлээбитин кэнниттэн оройуон сириг ангаарын ылар Партия XXII-с сийиэһин ааты-

нан колхуос солбуйар, онтон сирэй бэрэссэдээтэлинэн 5 сыл үлэлэтэллэр.

Салгыы Новосибирскайга үрдүкү партиянай оскуолаҕа ыытан үөрэттэрэллэр. Ону 1968с. бүтэрэн кэлбитигэр, Обком бюрота Орджоникидзевскай оройуоннаабы сэбиэтин солбуйар, сирэй бэрэссэдээтэлинэн үлэлэтэллэр.

Ити кэнниттэн Алексей Алексеевич күүскэ туруорсан, дойдутугар төннөр. 1971-1980с. "Сельхозтехиникэ" холбоһукка управленини дьир. Манна олус кизик, далааһыннаах үлэни тэрийэр. Оройуонна маҥнайгы таас тутуулары саҕалыйар. Ол курдук, таас мастарыскай, 30 миэстэлээх улахан гараас, хоҕоолунай, хонтуора дьэиэтэ тутуллаллар. Салгыы эмиэ таас 18 кыбартыраллаах уолсай дьэиэ, оҕо уһууһа, спорт саала дьэн-дэйлэр. "Сельхозтехиникэ" өрөспүүбүлүкэбэ биһир бастык үлэлээх холбоһукка кубулуйар.

Ити кэнниттэн кини 1980-1982с. Чурапчы райсэбиэтин солбуйар бэрэссэдээтэлинэн, 1982-1986 сс. РАПО начаалынныгынан ананан үлэлиир. Ити сылларга оройуонмутугар тыа хаһаайыстыбата күүскэ сайдан барбыта. Ордук сири оҕоруу, бааһына үлэтэ. Бурдук ылым-тын иэнэ 5600 гектарга тийибитэ. Сүөһү аһылыгын 60% бааһынаттан ыларга диэн сорук турбута. Хортуосканы олодуу, оҕуруот аһын тэпилиссэбэ үүн-нэри тэнийэн барбыта. Онно улахан оруолу Алексей Алексеевич биһиргэ үөрэммит табаа-

рыһа, кылаабынай агроном В.Ф. Ермолаев улахан оруолу ылбыта.

Тыа хаһаайыстыбатыгар сыһаннаах боппуруостары РАПО бэйэтэ быһаччы дьаһайар буолбута. Ол, биллэн турар, оччолорго бүтүннүүтүн баһылан олоһор партия райкомутар сөбүлэспэтэбэ. Онон Алексей Алексеевич райком бюротугар ынгыран ылан үлэтигэр тохтуургар күһэйбиттэрэ. Онон кини Дьоккуускайга киирэн, сылтан ордук Мархатаабы тутуу кэмбинээтин начаалынныгынан солбуйааччынан үлэлээбитэ. Онтон Чурапчыга төннөн кэлэн, соҕо тутууга суох нүөлсүтэр уонна куурдар систимэлэри туһаныы управлениетин начаалынныгынан аһаммыта.

Ити сылларга уларыта тутуу, демократия үгэһинэн турар, салайааччыны үлэһиттэр бэйэлэрэ куластаан быһаарар буола сылдьыбыттара. Ити кэмгэ оройуонна тыа хаһаайыстыбатыгар сыһаннаах "Сельхозтехиникэ", "Сельхозхимия", "ПМК Мелиорация", "Агротехнаб" диэн 4 тэрилтэ холбоһон, "Агротехнаб" диэн биһир улахан тэрилтэбэ кубулуйбуттара. Райком бюрота ол саҕа тэрилтэ салайааччытынан биһир киһини туруорбутун, үлэһиттэр улахан муннаахха утаран, Алексей Шадрины көрдөһөн талбыттара. Ити тэрилтэни 3 сыл салайбытын кэнниттэн улуус баһылыга И.С. Сивцев көрдөһөн, 1992-1995с. оройуон хапытаалынай тутууга управлениетин начаалынныгынан, 1995-1997с. оройуонна саҕа тэрилдибит

бизнсийэ пуондатын начаалынныгынан үлэлэтэр.

Аны ити үлэһити сырыттабына, улуус баһылыгын быһаарыгар, 68 сааһыгар сылдьан, үөһээни салалта туруорбут уонна бары өттүнэн өйөөбүт хандыдаатын кыайан, улуус баһылыгынан талыллыбыта. Бизэ сыл устата олус таһаарылаахтык үлэлиир, тутуу бөҕөнү ыттарар.

Түмүтэр, бу кылгас суруйуулар А.А. Шадрин төрөөбүт Чурапчытын улуунугар үйэ ангаарын кэрингэ араас салайар үлэбэ үтүө үлэни-хамнаһы тэрийбитин эридьиэтир кыаллыбат.

Биһиги улууспутугар элбэх үтүө салайааччылар үлэлээн ааспыттара. Ол эрэри Алексей Алексеевич курдук детдом итээччитинэн, култуура отделын салайааччытынан, улахан колхуос бэрэссэдээтэлинэн, 12 сыл "Сельхозтехиникэ", "Агротехнаб" салайааччытынан, хапытаалынай тутуу управлениетин начаалынныгынан, РАПО бэрэссэдээтэлинэн, райсэбиэт солбуйар бэрэссэдээтэлинэн, пенсионнай пуонда начаалынныгынан, улуус баһылыгынан, барыта 50-ча сыл үлэлээн, СӨ Бочуоттаах гражданина буолбут салайааччы сэдэх.

Улууспут дьингээх патриота, киһи быһыытынан судургу, көнө майгылаах, суруллубутун курдук, оройуонун туһугар олус элбэҕи оҕорбут, үлэлээбит үтүө киһи, талааннаах салайааччы Алексей Алексеевич Шадрин сырдык аата ааттана, ахтылла турдун.

Иһирэх тылынан. Истинник саныыр, диригник ытыктыыр салайааччыбыт

Афанасий ЗАХАРОВ

Икки үйэни уонна тыһыынча сыллары билбиһир бэрт эриэккэс кэрдиис кэмгэ улууспут сайдыытын түстээбит, улууспутун салайан кэлбит баһылыкпыт – Саха Өрөспүүбүлүкэтин уонна Чурапчы улуунун Бочуоттаах гражданина, Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ Алексей Алексеевич Шадрин буолар. Кини 1997 сыл. ан 2002 сылга диэри баһылыктаабыта. Быйыл, баара буоллар, ытык санныг 98-с хаарын түһэрэхтээх.

Алексей Алексеевич улуус дьаһалтатыгар биһиргэ үлэлээбит солбуйааччылар, управленелар салайааччылар уонна исписалиистара олус истинник ахталлар. Салайар үлэбэ улахан уопуттаах, ирдэбиллээх

да буоллар, үлэһиттэригэр дьинг аҕалым истинг сыһаннааҕа. Лаппа аҕа саастаах киһи тула үлэ олус көдүүтээхтик тэриллэн ытыллар эбит этэ. Баһылыкпыт туһаннаах сымпаралары өйүгэр чаҕылхайдык тутар уратылааҕа. Экономика уонна үп боппуруостарыгар чолчу дааннайдары өйдүү сылдьарыттан сөбүдүт, инники үлэни былаан-ныырга тэҥнэбил, ыйымы-кэрди буоларгына быһаарара. Ол иһин оччотооһу эдэр кэлүэнэ исписалиистар кини сымпараларга ураты болломтолоон, көрдөрүүлэри курдары, ыраахха диэри ырыгылаан быһаарсарын билинггэ диэри сөбө-махтайа ахталлар.

1997 сылтан баһылыгынан талыллан үлэлиир кэмнэригэр үлэбэ балай да уопуттаах дьону бэйэтин тула түмүтэ. Любовь Дмитриевна Барашкова, Семен Иванович Никитин, Семен Степанович Андреев, Тимофей Васильевич Ноев, Евдокия Дмитриевна Соловье-

ва уо.д.а. үлэбэ-хамнаска төһүү күүһүнэн буолбуттара. Бастагы солбуйааччытынан эдэр киһи Петр Николаевич Мишкин, социальная боппуруостарга эрчимнээх саналаах Иван Иванович Яковлев үлэлээбиттэрэ.

Алексей Алексеевич 80 сааһыгар "Өрөспүүбүлүкэ Бочуоттаах гражданиннара" диэн сирэйинэн кинигэ тахсыбыта. Онно биһир кэмгэ үлэлээн ааспыт дьон олус истинник ахтыы суруйбуттара. Онно "Эһэбитин санаан - ахтан аһабыт" диэн "Эһэ кыргытара" ахтыы суруйбуттар. Онно кинилэр Алексей Алексеевич биһиргэ үлэлиир дьонугар олус болломтолоон ыйбыттар, куруук сүбэлиирин ахтыбыттар. Евдокия Егоровна Окорокова, Лена Егоровна Кириллина, Татьяна Афанасьевна Собакина, Татьяна Петровна Сивцева, Дария Николаевна Гуляева, Людмила Николаевна Егорова буолан: "Эһэбит" докумуоннарга олус дөп-бааччы, сорууда-

тар толору туолалларын уонна биһир сүбэһэн үлэлири ирдирин ыйбыттар: «Өр сыллаах үлэтин уопута, билиитэ-көрүүтэ, ааҕара-суоттуура, киһи быһыытынан судургута дьонтон ураты этэ. Бэйэтин сааһыгар олоххо инникини анааран көрөрө, хас муннаах, планерка айыы тэрилтэлэрин салайааччыларыттан үлэбэ - хамнаска сананы киллэрэри ирдирэ. Сороһор араас боппуруостары биэрэн, үтэн-анһан көрөрө, мөккүһүнэрэ, тус санааһын, толкуйгун аһаастык этэргин сөбүлүүрө. Хас биһирдибитигэр аҕалыы, истинник сыһаннаһара, олус болломтолоох этэ. Үлэбитигэр хардарыта сэлээннэһин, үлэтэн куотунуу диэн суоҕа, Кыра да, улахан да үлэни, соруудаһы бары саба түһөн, баһылыкпытын үөрдэри, хайҕал тылын истэри, толорорбут», - диэн бэрт иһирэхтик суруйбуттар.

Алексей Алексеевич Шадрин салайар үлэбэ ураты дьобурдаах киһи этэ. Улууспут сайдыытын

түстэһэн кэлбитин умнубаппыт, үтүө тылынан ахтан-санаан ыларбыт тодоостоох. Ыччат дьоммут холобур туттан улууспутун салайан кэлбит үтүө-мааны, ытык дьоммутун билиэхтээхтэр. Алексей Алексеевич детдом баспытааталыттан саҕалаан, үлэ үтүс хайысхатыгар салайааччы быһыытынан олус ситиһинилээхтик үлэлээбитэ, улуус баһылыгар тийэ үүмүтэ, Ил Түмэн Бэрэссэдээтэлин сүбэһитинэн үлэлээбитэ. Бу барыта - эттэххэ дөбөн. Биһирдэ ыччаттары кытта көрсүһүүгэ сэрри сылларын ахтан ааспыт: "Куруук аччык этибит, өй-бүтүгэр лэппиэскэ тоорохойо сизбит киһи диэн санаалаахпыт. Билигин эһиэхэ ас талбыта, таҥас дэлэйэ. Үөрэнэр, сайдар кыах толорулаар". Кырдык, билингги олоххо эдэр киһиэхэ усулуобуйа толору тэриллэн турар. Баҕа, дьисциплина, дьулуур эрэ наада.

Сахамедстрах. Онколог-химиотерапевт быраас сүбэтэ

Маркел ФЕДОТОВ

Саха сирингэр иккэн ыарыы-
лаах 13 тыһыынча киһи учуон-
ка турар. Сүрүннээн тардам-
ыт иккэн ыарыылар: тыҥа,
эмий, бмар иккэннэр буо-
лаллар. Баллиэтан эттэхэ,
тыҥа уонна эмий иккэннэр
ылдьыны бүтүн аан дайдута
ураау турар, оттон бмар иккэн-
ныккэн ылдьыны атын дайдута-
лары кытта тэҥнээн көрдөхтө,
бийиҥи өрөстүүбүлүкүбүтүлэр
үрдүк буолар.

●●● Онкология диир тутуу?
●●● Уопсайынан, билигин
дэбэны дьон ыйытарыйтан
ыйыттаххэ, биһлэххэ, медицин-
наа сыйыана суох дьон онколо-
гия диир тутун ситэ ыдаабааттор
эбит. Онкология диир – иккэннэр
(опухол) сүрүннээн, куттал-
лаах (злокачественные) иккэн-
нэри үөрэтэр, чийнчыйар уонна
ону эмтиир кыымалары быһаар-
ар медицина биир улахан са-
лаата буолар.

●●● Кутталлаах иккэн кут-
тала суох иккэннэр туох
уратылаахтар?

●●● Сүрүннээн 2 уратылаах.
Куттала суох иккэн экспансиво
(дылускаһына), ол эбэтэр атын
уорганнары туората-туората
улаатар. Оттон кутталлаах иккэн
улаатар хамжтар сонно батары
үрүмүтүнэн барар. Иккэн сүрүн
уратыта – куттала суох иккэн
атын уорганнарга тардаммат,
биир киргэ улаатар. Оттон кут-
таллаах иккэн атын уорганнарга
хаанынан, лимфа нэҥүө тарба-
ныан сөл.

●●● Киһи бу кутталлаах
иккэн буулаабатын ту-
дута тугу ыныахтаа-
хуй?

●●● Манньык ыарыыттан сэр-
этих улаах (профилактика)
ытыллыахтаах. ол курдук, сэр-
этих үлэтэ яхки түһүмэхтээх.
Бастакы түһүмэх:
«Чөл ологу тутуһуу, куттал-
лаах дьаллыктартан айкааста-
нык, сөлхө аһааһык, утуһуу,
«Эти-хааны сыйынарары,

дьарыктаныы;

–Ыйааһыны көрүү;

–Араастас дьайылартан ха-
рыстанык (хүн сардакатыттан,
хыһын ачыкы кэҥититтэн) сэр-
эктээх буолуу о.д.а.);

Иккэн түһүмэх аһаар:

–Чугас айматара ыалдьар
дьонго;

Буортулаах эттиктэри таваар
турар сирдэргэ үлэлиир
дьонго;

–Айылда улаханник эмсэбэ-
лээбит, уута-салгыкы сүһүрбүт,
киртийбит сирдэргэ олорор
дьонго (субуоттар, сир баайа
хостомор сирдэр).

Манньык сирдэргэ үлэ-
лиир, олорор дьон сылга,
кырата, биирде бырааска
көрдөрүлүлэригэр сүбэлэни-
би. Бу иккэн ыарыытын сага
үөскээн эрдэлине тэрдүтүн
ылан эитанэр. Киһи оччобу-
на чөлүгэр түһүтү үтүөрүн сөл.
Билигин дьон байэтин эрдэт-
тэн син көрүһэр буолла эрэри,
үлэттэн дуу, бириэмэ суобут-
тан дуу, улаханна уурбат дьон

син биир баар. Холобур, киһи
тахсан кикрэн баран, хойуу-
тугар хаан, туох эмэ сүмэһин
баарын көрдөргө, хайаан да бы-
рааска тийээн көрдөрүлүлэргэ,
«Геморрой быһыылаах» диир са-
бадалаан баран сүлдүлүлүбүт.

●●● Көрдөрүлүөн бадалаах
дьон тугу ыныахтаах-
тарый?

●●● Хас биирдик хикки олорор
адырыһынан балыыһага
тийээн, учаастакы терапевт-
тар суруйтаран, туох кыһалла-
абын кэспир. Көрдөрөн, анаа-
лыс биэрэн, чикчийилэрх
аһаан баран, ол түмүгүнэн бу
киһи салгыкы тугу ыныахтаа-
бын терапевт сийилин ыйдотон
биэрэр. Туох эмэ иккэннэ уорба-
лааһын баар буоллаһына, онко-
лог бырааска ыттар.

●●● Тутатына онкодиспан-
серга көрдөрүлүлэри
сөл дуо?

●●● Бийиэс туту кэлэр кыла-
лыбат. Үһүэ эппитим курдук,
байэлэрхи балыыһаларыйтан
направленидарх эрдэ суруйта-

ран ылааһар. Ол онкутар бийиэ-
хэ Онкологическа.рф диир бы-
райык баар. Онно Саха сирин-
гэр олорор киһи пааспардаах,
СНИЛСТАах, полистаах тийээн,
байэтин сааһынан тургутуу,
ыгытыгы ааһыан сөл. Ол курдук
эр дьонго: тыҥа, оһоһос, бмар,
смаах былтархайык (предсто-
ительная железа) оттон дьах-
талларга: тыҥа, оһоһос, эмий,
бмар, кили халчабайык (шейка
матки) иккэннэри эрдэттэн
быһаарарга көмөлөһөр тургу-
туу барар. Үлэлиир кыма: сар-
сыарда 09:00 – кыһа 16:20.
Билсэр төл: +7 (962) 731-18-00.

●●● Онкологияны эмтиир
туох кыымалар баалта-
рый?

●●● Хирургия (сүрүн ыныкы)
+ Радиотерапия
+ Эмизик эмтээһин (химио-
терапия, иммунотерапия, тар-
гетная, гормонотерапия).

Доруубуһаһытын эрдэттэн
көрүүк, чөлгөн буолук!

Билилэрийи/Объявление

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ
ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНО-
ГО ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНС-
КИЙ УЛУС (РАЙОН)»
РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)

ДЕВЯТАЯ ОЧЕРЕДНАЯ СЕССИЯ

РЕШЕНИЕ № 35

с. Чурапча
от «15» февраля 2024 года

Об отчете главы муницип-
ального района «Чурапчин-
ский улус» Республики Саха
(Якутия) о рабочей деятельно-
сти за 2023 год

На основании Федерального-
го закона «Об общих принципах
организации местного самоуп-
равления в Российской Федера-
ции» от 06.10.2003 № 131-ФЗ,
Устава муниципального района
«Чурапчинский улус» Республики
Саха (Якутия), заслушав и обсудив
информацию Саргыдаева Степа-
на Анатольевича, главы муницип-
ального района «Чурапчинский
улус», улусный Совет депутатов
решил:

1. Утвердить отчет главы
муниципального района «Чурап-
чинский улус» Республики Саха
(Якутия) о рабочей деятельности
за 2023 год.

2. Настоящее решение
вступает в силу со дня принятия.

РЕШЕНИЕ № 36

с. Чурапча
от «15» февраля 2024 года

Об утверждении Положения
об администрации муницип-
ального района «Чурапчин-
ский улус» Республики Саха
(Якутия)

На основании Федерального-
го закона от 06.10.2003 № 131-ФЗ
«Об общих принципах органи-
зации местного самоуправле-
ния в Российской Федерации», в целях
приведения наименования Ад-
министрации муниципально-
го образования «Чурапчинский
улус (район)» Республики Саха
(Якутия) с Уставом муниципаль-
ного района «Чурапчинский улус»
Республики Саха (Якутия), Улу-
сный (районный) Совет депутатов
муниципального образования

«Чурапчинский улус (район)» Ре-
спублики Саха (Якутия), решил.

1. Утвердить Положение
об администрации муниципаль-
ного района «Чурапчинский
улус» Республики Саха (Якутия),
согласно приложению к настоя-
щему решению.

2. Признать утратившим
силу решение Улусного (рай-
онного) Совета депутатов му-
ниципального образования
«Чурапчинский улус (район)»
Республики Саха (Якутия) от
29.04.2008 № 397 «Об утвержде-
нии Положения (регламента) об
администрации муниципально-
го образования «Чурапчинский
улус (район)» Республики Саха
(Якутия).

3. Контроль исполнения
настоящего муниципального
правового акта возложить на
Главу муниципального района
«Чурапчинский улус» Республи-
ки Саха (Якутия).

4. Настоящий муниципаль-
ный правовой акт подлежит офи-
циальному опубликованию (об-
народованию) и вступает в силу
после официального опублико-
вания (обнародования).

РЕШЕНИЕ № 37

с. Чурапча
от «15» февраля 2024 года

Об утверждении Порядка обе-
спечения бесплатным питани-
ем отдельных категорий обу-
чающихся в муниципальных
образовательных учрежде-
ниях Чурапчинского улуса

В соответствии со статьями
5, 34, пунктом 7 статьи 79 Феде-
рального закона от 29 декабря
2012 года № 273-ФЗ «Об образо-
вании в Российской Федерации»,
руководствуясь статьей 35 Феде-
рального закона от 06.10.2003 №
131-ФЗ «Об общих принципах ор-
ганизации местного самоуправле-
ния в Российской Федерации» со
указами Главы Республики Саха
(Якутия) от 8 мая 2015 г. № 479 «Об
установлении нормативов рас-
ходов на обеспечение питанием
отдельных категорий обучающих-
ся в государственных общеобра-
зовательных организациях Ре-
спублики Саха (Якутия)», от 23
октября 2023 г. № 80 «о мерах под-
держки участников специаль-
ной военной операции и членов

их семей в период проведения
специальной военной опера-
ции», от 1 декабря 2023 г. № 575
«О внесении изменений в поста-
новление Правительства Респу-
блики Саха (Якутия) от 19 октября
2022 г. № 642 «Об утверждении
порядка организации питания
обучающихся, получающих на-
чальное общее, основное общее
и среднее общее образование в
государственных образователь-
ных организациях», от 24 августа
2023 г. № 2954 «О внесении из-
менений в Указ Главы Республи-
ки Саха (Якутия) от 8 мая 2015 г.
№ 479 «Об установлении норма-
тивов расходов на обеспечение
питанием отдельных категорий
обучающихся в государственных
общеобразовательных организа-
циях Республики Саха (Якутия)»,
решили.

1. Утвердить Порядок обе-
спечения питанием обучающих-
ся с 5 по 11 классы из малоимущих
семей в общеобразовательных
учреждениях МО «Чурапчинский
улус (район)» согласно приложе-
нию № 1 к настоящему решению.

2. Утвердить Порядок обе-
спечения бесплатным питанием
обучающихся с 5 по 11 классы, чьи
родители (законные представи-
тели) и члены их семей являются
участниками специальной воен-
ной операции согласно прило-
жению № 2 к настоящему реше-
нию.

3. Утвердить Порядок обе-
спечения бесплатным питанием
детей-сирот и детей, оставшихся
без попечения родителей, обу-
чающихся в муниципальных уч-
реждениях Чурапчинского улуса
согласно приложению № 3 к на-
стоящему решению.

4. Утвердить Порядок обе-
спечения бесплатным питани-
ем детей-инвалидов и детей с
ограниченными возможностями
здоровья, обучающихся в муни-
ципальных общеобразователь-
ных учреждениях Чурапчинского
улуса (района) согласно прило-
жению № 4 к настоящему реше-
нию.

5. Считать утратившим
силу решение улусного (рай-
онного) Совета депутатов МО
«Чурапчинский улус (район)»
от 10 сентября 2020 года № 119
«Об утверждении Порядка обе-
спечения бесплатным питани-
ем детей-инвалидов и детей с
ограниченными возможностями

здоровья, обучающихся в муни-
ципальных общеобразователь-
ных учреждениях Чурапчинского
улуса».

6. Считать утратившим
силу решение улусного (район-
ного) Совета депутатов МО «Чу-
рапчинский улус (район)» от 10
июня 2021 г. № 159 «Об утвержде-
нии Порядка обеспечения бес-
платным питанием детей-сирот
и детей, оставшихся без попе-
чения родителей, обучающихся
в муниципальных общеобразо-
вательных учреждениях Чурап-
чинского улуса», утвержденный
Улусным Советом депутатов МО
«Чурапчинский улус (район)».

7. Руководителям муницип-
альных общеобразовательных
учреждений, обеспечить бес-
платным питанием учащихся в
соответствии с настоящим реше-
нием.

8. Контроль исполнения
настоящего муниципального
правового акта возложить на
Главу муниципального района
«Чурапчинский улус» Республи-
ки Саха (Якутия).

9. Настоящий муниципаль-
ный правовой акт подлежит офи-
циальному опубликованию (об-
народованию) и вступает в силу
после официального опублико-
вания (обнародования).

РЕШЕНИЕ № 38

с. Чурапча
от «15» февраля 2024 года

О внесении изменений и
дополнений в решение от
27.12.2023 г. № 26
«О бюджете муниципального
образования «Чурапчинский
улус (район)»
Республики Саха (Якутия)
на 2024 год и на плановый
период на 2025 и 2026 годов»

В целях увеличения расход-
ной части бюджета 2024 года
за счет остатков средств мест-
ного бюджета по состоянию
на 01 января 2024 год, улусный
(районный) Совет депутатов
муниципального образования
«Чурапчинский улус (район)» Ре-
спублики Саха (Якутия), решил.

Статья 1

Внести в решение от 27.12.2023
года № 26 «О бюджете муницип-
ального образования «Чурап-
чинский улус (район)» Респу-

блики Саха (Якутия) на 2024 год
и плановый период 2025 и 2026
годов» следующие изменения и
дополнения:

1. В подпункте 2 пункта 1
статьи 1 цифры «4 301 803 839 47»
заменить цифрами «4 323
123 060 09».

2. В подпункте 3 пункта 1
статьи 1 изложить в следующей
редакции:

«3) дефицит местного бюджета
в сумме «17 969 220 62».

3. Приложения № 3, 5, 7, 9
и 17 изложить в новой редакции
соответственно, согласно прило-
жениям № 1, 2, 3, 4, и 5 к настоя-
щему решению.

Статья 2

1. Контроль исполнения на-
стоящего решения возложить на
постоянную комиссию улусного
(районного) Совета депутатов по
планово-финансовой, бюджет-
ной и налоговой политике.

РЕШЕНИЕ № 39

с. Чурапча
от «15» февраля 2024 года

Об утверждении Порядка
предоставления иных меж-
бюджетных трансфертов бюд-
жетам наследов из бюджета
МО «Чурапчинский улус
(район)» РС (Я)

На основании статьи 142.4
Бюджетного Кодекса РФ, улус-
ный (районный) Совет депутатов
муниципального образования
«Чурапчинский улус (район)» Ре-
спублики Саха (Якутия), решил:

Статья 1

1. Утвердить Порядок предо-
ставления иных межбюджетных
трансфертов бюджетам наследов
из бюджета МО «Чурапчинский
улус (район)» РС (Я).

Статья 2

1. Контроль исполнения на-
стоящего решения возложить на
постоянную комиссию улусного
(районного) Совета депутатов по
планово-финансовой, бюджет-
ной и налоговой политике.

Статья 2

1. Настоящее решение всту-
пает в силу со дня подписания.

Я.П. Окопишников,
председатель улусного
(районного) Совета депутатов,
С.А. Саргыдаев,
глава муниципального
образования.

БИЛЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

Айаал Семенович Корякин аатыгар 2012 сыллаахха Диринг орто оскуолатын бүтэрбитин туоһулуур 14 А50024476 №-дээх аттестат сүппүтүнэн, дынгэ суобунан аабыллар.

Ольга Васильевна Собакина аатыгар 2006с. бэс ыйын 7 күнүгэр бэриллибит ВСВ 1627333 №-дээх СГУ-ну бүтэрбитин туоһулуур диплом сүппүтүнэн, дынгэ суобунан аабыллар.

КУТУРҔАН

Арыылаах нэһилиэгиттэн төрүттээх Чурапчы нэһилиэгин олохтоого – тапталлаах кэргэним, ийэм, эдьийибит, балтыбыт, өр сылларга оҕо тэрилтэтигэр үлэлээбит

СЛЕПЦОВА (ДАГДАНЧА) Мотрена Григорьевна бу дьыл, олунньу 8 күнүгэр ыарахан ыарыыттан соһумардык олохтон туораабытын аймахтарыгар, доҕотторугар, билэр дьонугар диригник курутуулан туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, кыһа, бииргэ төрөөбүт убайдара, бырааттара.

Тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ

СЛЕПЦОВА Мотрена Григорьевна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын, бииргэ үөрэммит доҕотторугар Карлга, кыһыгар дириг кутурҕаммытын тиздэбит. **Сыланг орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит доҕотторо.**

Төлөй Диригиттэн төрүттээх Чурапчы нэһилиэгин олохтоого, үлэ, тыыл бэтэрээнэ – күндү аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит

ХОЮТАНОВ Василий Иванович бу дьыл, олунньу 11 күнүгэр ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын билэр дьонугар аймахтарыгар биллэрэбит. **Кыһа, уолаттара, сизиннэрэ, хос сизиннэрэ.**

Аҕата, эһэлэрэ, хос эһэлэрэ

ХОЮТАНОВ Василий Иванович уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын, бииргэ үлэлиир кэллиэгэбитигэр Парасковья Васильевна Дорофеевага, кини дьыз кэргэнигэр дириг кутурҕаммытын тиздэбит.

Чурапчытаагы киин балыһа кэлэктиибэ, поликлиника кэлэктиибэ, бэтэрээннэрин Сэбиэтэ, профсоюзһа.

Мэлдьэхси нэһилиэгин олохтоого, үлэ бэтэрээнэ

КОРЯКИН Егор Иванович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын, бииргэ үлэлиир кэллиэгэбитигэр, кыһыгар Елизавета Егоровна Корякинага, чугас дьонугар дириг кутурҕаммытын тиздэбит.

Улуустаагы киин библиотекэ кэлэктиибэ.

Болтонгоптон төрүттээх Чурапчы нэһилиэгин олохтоого

КАРТУЗОВ Савва Николаевич бу дьыл, олунньу 12 күнүгэр уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын, бииргэ үлэлиир кэллиэгэбитигэр Любовь Викторовна Захаровага уонна кини дьыз кэргэнигэр дириг кутурҕаммытын тиздэбит.

Чурапчытаагы почта тэрилтэтин кэлэктиибэ.

Өр сылларга үтүө суобастаахтык Мугудайдаагы ветеринарнай учаастакка ветбырааһынан үлэлээбит кэллиэгэбит

СИВЦЕВ Василий Егорович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын, кэргэнигэр, оҕолоругар, аймахтарыгар дириг кутурҕаммытын тиздэбит. **Ветеринарнай управление кэлэктиибэ.**

Сыланг нэһилиэгин олохтоого, күндүтүк саныыр бииргэ үөрэммит доҕотторо

ПОСЕЛЬСКАЯ Егор Егорович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын, бииргэ төрөөбүтүгэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурҕаммытын тиздэбит.

Сыланг орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит доҕотторо – 1989с. выпуск.

Кэриэстэбил

Биһиги дьыз кэргэн күндү тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит, тумус туттар, дурда-хаха буолар киһибит – Чурапчы улуһун Бочуоттаах гражданина, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, сэрии кэмин оҕото, «Аҕа дойдуга үтүөлэрин иһин» II-с истиэпэннээх уордьан кавалера **Филиппов Аркадий Егорович** ааспыт дьыл, ахсынньы 30 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыыттан 88 сааһыгар букатыннаахтык олохтон туораабыта 40 хонугун туолла.

Аркадий Егорович 1935 сыллаахха олунньу 2 күнүгэр Мэлдьэхси нэһилиэгэр төрөөбүтэ.

Дьокуускай куоракка 3 кылааһы бүтэрэн баран, салгы 1947 сыллаахха Мэлдьэхсигэ 4 кылааһы, онтон Дирингтэ, Чурапчыга үөрэнэн, 10-с кылааһы 1954 сылга бүтэрбитэ.

1954 с. аармыйага ынгырыллыбыта. Курильскай арыллар саамай улаханнарыгар – Итуруу арыыга сулууспалаан, 1956 с. күһүнүгэр сержант званиелаах эргиллибитэ.

1956-1957сс. үөрэх дьылыгар Чурапчы орто оскуолатын интэрнээтигэр счетоводунак, оскуолага эбии уус-уран салайааччынан үлэлээбитэ.

1957-1959 сылларга Саха Судаарыстыбаннай университетин география факультетыгар үөрэммитэ.

1958 с. Клара Пантелеймоновна Слепцованын, Уус Алдан биир бастыг спортсменкатынан, дьоллорун холбоон, ыал буолбуттара. Үөрэжэрүүчүгү буолан, 1959 сыл күһүнүгэр Москва судаарыстыбаннай университетин география факультетын устудьуона буолбута. Ол эрэри, хомойуох иһин, ыалдьан, төннөн кэлбитэ.

1966 с. ахсынньыгар Хайахсыкка география, нуучча тылын учууталынан үлэлиир сырыттабына, оскуола дириэктэринэн аныыллар. Ити сыл Саха Судаа-

Күндү киһибит сырдык мөссүөнүн умнуохпут суоҕа

рыстыбаннай университетин география отделениетын кэтэхтэн үөрэнэн ситиһилээхтик бүтэрэр. Хайахсыкка оскуола оҕолоругар хаартыска курутуугун тэрийэр.

1967-1968сс. үөрэх дьылыгар Сыланг орто оскуолатыгар дириэктэринэн аһанар. Сылангга уопастыбаннаһы, төрөппүттэри кытта үлэни ситиһилээхтик атаҕар туруорбута, оскуола түмэр-тэрийэр, үөрэтэр-иитэр үлэтэ биһирэммитэ. Сылангга нэһилиэнньэ көмөтүнэ спорт саала тутуллан үлэҕэ кирибитэ. Оҕону үлэнэн иитири тирэхтээх буоларын туһугар туруулаһан, оскуолага аһан соҕуостан тыраактар уонна массыына туруорсан ылбыта. Сыланг нэһилиэгэр үлэтэ үрдүктүк сыаналанан, В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылынан «Үлэҕэ килбизин иһин» мэтээлинэн наҕараадаламмыта. Оройуон Сэбиэтин дьокуутаатынан талыллыбыта.

Үлэни өрө тулпут кэскиллээх салайааччы Аркадий Егорович Филиппов 1971 сыллаахха норуот үөрэҕириитин оройуоннаагы салаатын сэбиэдиссэийинэн аһаммыта. Үөрэх сапататын сүрүн соругунан үөрэх хаачыстыбатын үрдэтиини туруорбута. Педагогическай үлэһиттэри уонна үөрэх эйгэтигэр салайар каадырдары сүүмүрдээн, табыгастаахтык аттаран туруоруу үлэтин биллэрдик тулсаран, оройуонга үөрэх сайдытыгар улахан кылааты киллэрбитэ. Аркадий Егорович оскуолалар дириэктэрдэрин кытта ыкса ситимнээхтик үлэлээн, үөрэх тэрилтэлэрин үрдүк таһымнаах каадырынан хаачыстыы болпурдуһун биир сүбээн сатабыллаахтык быһаараллара. Кини «хас биирдии дириэктэр, педагог, төхүлэһит, бастатан туран,

иитээнчи буолуохтаах» диирэ. Кылаас салайааччытын үлэтин суолталаан, өрө тутара. Дириэктэр педагогтарга болҕомтолоох, ытык сыһыаннаах буоларын ирдирэ. Оскуола олохун бары түгэнигэр, үөрэх кыһатыгар санга сүүрэн кириитэ салайааччытан сабыллан, сабаланаан учууталга, үөрэнээччилгэ, төрөппүккэ тиийэр, тарҕанар диэн мэлдьи этэрэ. Оскуолаларга сылдьан, сирэй көрсөн, илэ көрөн, баар кыһалҕаны уталыппакка быһаарар буолара.

1975-1980 сылларга оройуоннаагы Сэбиэт исполкомун бэрэссэдээтэлин солбуйааччынан талыллан таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Үөрэх эбийиэктэрин матырыйаалынай-техническай базатын бөҕөргөтүүгэ далааһыннаах үлэ ытыллыбыта. Кылас кэм иһигэр дьыссааттар, 320 миэстэлээх оскуолалар, 194 миэстэлээх үс оскуола тутуллан дьэндэйбиттэрэ. Учууталлары дьыһан хааччыы, олохторусулуобуйаларын тулсары болпурдуу быһаарыллыбыта.

1980-1990 сс. Норуодунай контуруол оройуоннаагы кэмитиэтин бэрэссэдээтэлинэн талыллан үлэлээбитэ. РСФСР норуодунай контуруолун Кэмитиэтин Бочуотунай грамотатынан наҕараадаламмыта.

1990-1991 сс. Райком тэрийэр отделын сэбиэдиссэйэ.

1991-2000 сс. Пенсионнай пуонда улуустаагы управлениетын сүрүн боломуочунайынан үлэлиир. РСФСР Пенсионнай Пуондатын бырабылланньатын Бочуотунай грамотатынан наҕараадаламмыта.

Үлэтин ситиһилээхтик тэрийэн, 1999 с. «Аҕа дойдуга үтүөлэрин иһин» II истиэпэннээх уордьан мэтээлинэн наҕараадаламмыта.

2006 с. " Педагогической энциклопедия 3 тому" киллэриллибитэ.

Оройуон сэбиэскэй, партийнай уорганнарыгар 1971 сылтан 17 сыл устата дьокутаат, 18 сыл райком чилиэнэ, 1973-1980 сылларга Райисполком чилиэнэ, 1980-1991 сс. Райком бюротун чилиэнэ.

Ити үлэлээбит сылларыгар оройуон социальнай-экономической сайдыытын былааннарын торумнаспыт, быһаччы олохо киллэрситбит дуоһунастаах дьонтон биирдэстэрэ. Үлэлээбит сылларыгар хаһаайыстыбаннай тутууларга болҕомто уран, типовой механизированнай хотоннору, сайылыктары, олору уотунан хааччылар үрдүк күүрүүлээх уот ситимнэрин, солхостар айы типовой кииннэри тутууга, ходоһалары нүөлсүтүүгэ, элбэх сыллаах оту ыһыыга, механизированнай бурдук ыскылааттарын тутууга тэтимнээх үлэ барбыта.

Аркадий Егорович кэргэнинэн Клара Пантелеймоновна 65 сыл бииргэ олорон, улахан иллээх дьыз кэргэн аҕа баһылыга буолан, оҕолорун үтүө дьон гына иитэн, үөрэттэрэн, ыал онортоон олохторун тэрийдэ, элбэх сизин тапталлаах эһэтэ буолла. Биһи аҕабыт дэгиттэр талааннаах киһи этэ. Чурапчытын, Мэлдьэхситин олус таптыыра, саас аайы онно дуулуһара. Булуурун олус сөбүлүүрэ, дьыз кэргэнинэн сир астырбытын сөбүлүүрүт. Кини сири-дойдуну билэрэ, биһиги иннибитинэ киэнгэ сири тилийэ хааман, ханна сир аһа өлгөмнүк үүмүтүн була охсорго. Уолаттарын булка илдьэ сылдьан үөрэттэн-такыйан, айылҕаны кытта алтыһан, сири-уоту харыстыырга үөрэппитэ. Биһиги аҕабыт сүрдээх көнө

майгылааҕа, ыраас, түргэн тутуулааҕа, ирдэбиллээҕэ. Үлэҕэ эппизинэстээх сыһыанынан биһиэхэ холобур буолара. Сурыйар-бинийэр дьобурдааҕа, «Саха сизиринэн» хоһооннорун хомуурунньугун 2007 сыллаахха «Бичик» киһигэ кыһатыгар таһаартарбыта. Онтон биһи хоһоонун билиһиннэрэбит.

Сир оҕото буолан...

Сир оҕото буолан
Өсөһөн, атаахтаан
Бүтүөбүм...
Сириллэн, хайданан-
Уот буолан умайан,
Көтүөбүм...
Хаалыаҕа күн-күүстээх,
Чабылган күлүмнээх
Тапталым,
Өрөгөй түөрэхтээх,
Үйэттэн үйэлээх-
Кэнчээрим.
Иэйиибэр оонньообут
Куустуһан дьоллообут-
Кустуҕум...

Күндү киһибит туһунан сырдык өйдөбүл сүрэхпитигэр мэлдьитин баар, умнуллубат.

Биһиги ыарахан күүмүтүгэр күүс-көмө буолбут чугас дьоммутугар, Чурапчы улуһун сапататыгар, бииргэ үлэлээбит кэллиэгэлэригэр, аҕабыт Хайахсыкка, Сылангга үөрэппит оҕолоругар, Чурапчы уонна Дьокуускай куорат үрүн халааттаах аанылларарыгар махталбытын тиздэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийииттэрэ, күүттэтэрэ, сизиннэрэ, хос сизиннэрэ.

"САНА ОЛОХ"
кыһаҕынай
эргэжэрэ

ГОРЮХОВА
Людмила
Владимировна

Түрүктөөһүт: СӨ Бырабылланньатын, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Санаа Олох" Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэтигэр. Таһаарыыһы СӨ "Санаа Олох" ГАУ. Таһаарыыһы аныгыһына: 677000, Дьокуускай к. Орто - аныгыһына: 31, 124 а/б, тел./факс: (411-2) 34-34-17 e-mail: sanaoloh@mail.ru, Российский Федерация Россиялар СӨ сэттэтин 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмүрө – ПИ №ТУ 14-00559.

Эргэжэрэ: аныгыһына: 678670, Чурапчы с/а, П.Пантелеева, 26 а. Тел./факс: (411-2) 41-332, эргэжэр – 41-265, E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, telegram: @sanaoloh

Аалар сурутар элбэҕи санаа режиссер паннелыгар махсый сөп түбэһэр буолуох. Суруула ыһылар чаччыларга-дьылаахтарга элбэҕи аалар тус бэйэлэригэр.

Хаһаат бөмөккө бэриһээр графика: 16 ч 00 м. Бөмөккө бэриһиннэ: 16 ч 00м. "Санаа Олох" Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэтин "Санаа Олох" хаһаат эргэжэрэтигэр 15.02.2024 с. офсетка баччыллыта.

Индекс: ПИ964, Тиража 1090. Кэргэнэ 2 б.д. Хаһаат сыһына 24 солк. Хаһаат тиздэһэ биһигэ: бээтинсэ таһар.

@SANAOLOH